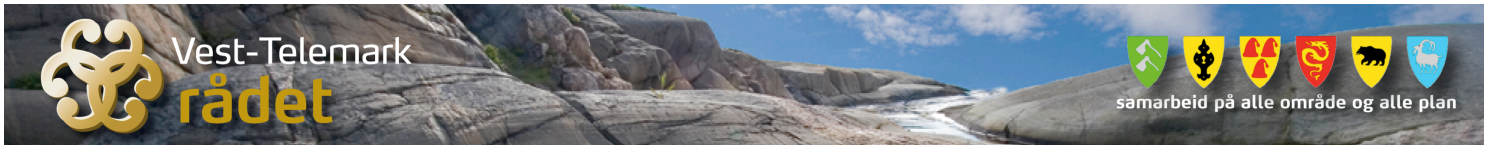

Til ordførarane og rådmennene i kommunane:
Fyresdal, Kviteseid, Nissedal,
Seljord, Tokke og Vinje.

8. mars 2016

Innkalling til rådsmøte

Stad:	**Haukeli Hotell, Haukeli**
Dato:	**Tysdag 15. mars 2016**
Kl. slett:	**10.00**

Vest-Telemarkrådet møtest denne gongen på Haukeli Hotell.
Det ligg mellom anna føre forslag til årsmelding og årsrekneskap 2015, samt forslag til møtestad og sakliste for møtet i Tinget 26. april.
Vidare er det utarbeidd forslag til uttale i samband med *"Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 – 2020*, samt forslag om å slutte seg til uttale frå Tokke kommune om å vidareføre fiskesperra i Telemarkskanalen.

Vest-Telemarkrådet får på møtet nærare orientering frå fylgjande organisasjonar:

- *Lyntogforum Vestlandsbanen over Haukeli* der kommunikasjonssjef Thor Westergaard Bjørlo og styreleiar Kjell Stundal orienterar om organisasjonen og arbeidet i denne.
- *Integrerings- og mangfaldsdirektoratet* der seniorrådgjevar Astrid Espegren kjem nærare inn på flykningesituasjonen og busetting av flykningar.

Vi ynskjer vel møtt i Haukeli 15. mars !

Venleg helsing
Vest-Telemarkrådet

Erik Skjervagen (sign)
Regionordførar

Kjell Gunnar Heggenes
Regionrådsleiar

Mobil: 415 52 775
E-post: kgh@vest-telemark.no
Web: www.vest-telemark.no
Bank: 2660.65.03724
Adresse: Kviteseidgata 18
3850 KVITESEID

Sakliste til rådsmøte 15. mars 2016

Sak 10/2016 Referat frå rådsmøte 23. februar 2016

Sak 11/2016 Forslag til årsmelding og årsrekneskap 2015 Vest-Telemarkrådet

Sak 12/2016 Forslag til sakliste og møtestad for Vest-Telemarktinget 26. april 2016

Sak 13/2016 Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 – 2020. Forslag til uttale.

Sak 14/2016 Fiskesperre i Telemarkskanalen, tilslutning til uttale frå Tokke kommune.

Sak 15/2016 Lyntogforum Vestlandsbanen over Haukeli - orientering

Sak 16/2016 Orienterings- og drøftingssaker

- Nasjonal Transportplan – prosess i Telemark
- Rådsmøte/møte med Telemarksbenken i Oslo 24. mai
- Regionalt partnerskap
- Arkivering

Sak 17/2016 Integrerings- og mangfaldsdirektoratet (IMDI) Orientering om flyktningesituasjonen og busettinga av flyktningar i 2016

Referat frå møte i Vest-Telemarkrådet 23. februar 2016.
Møtestad: Kommunehuset i Nissedal.

Tilstades: Regionordførar Erik Skjervagen, Halvor Homme, Jon Rikard Kleven, Tarjei Gjelstad, Halfdan Haugan, Ketil Kiland, Sverre Sæter, Jan Myrekrok, Øystein Tveit, Kari Gro Espeland, Brit Houge, Ole Dalen og Kjell Gunnar Heggenes.
Frå Telemark fylkeskommune møtte fylkesvaraordførar Hans Edvard Askjer og regionkontakt Therese Surdal Lahus.
Halvor Homme ynskte vel møtt til Nissedal og gav innleiingsvis ei kort orientering om kommunen.

Møtet vart leia av regionordførar Erik Skjervagen.
Møteinnkallinga vart samrøystes godkjent. Jon Rikard Kleven hadde merknad til saklista om *sak 05/2016 Prioritering av hovudsamband mellom Austlandet og Vestlandet.*
Kleven viste til § 11 i vedtektene gjeldande vetorett i høve til handsaming av saker, og ba om at sak 05/2016 måtte handsamast som drøftingssak utan nokon form for vedtak om trasé.
Merknaden vart samrøystes teke til fylgje.

Sak 01/2016 Referat frå rådsmøte 20. oktober 2015.
Vedtak: Referat frå rådsmøte 20. oktober 2015 vart samrøystes godkjent.

Sak 02/2016. Veksling av møtestad for Vest-Telemarkrådet.
Det låg føre forslag om at Vest-Telemarkrådet vekslar møtestad mellom dei ulike kommunane. Forslaget fekk full tilslutning på møtet og det vart gjort slikt vedtak:
Vest-Telemarkrådet vil inneverande år veksle møtestad slik at møta skifter mellom dei ulike kommunane. Det må vera eit visst rom for fleksibilitet i høve til rekkjefylgje og veksling mellom dei ulike stadiene ettersom sakene/situasjonen tilseier dette. Opplegget blir gjenstand for evaluering når året er omme. Regionrådsleiar får fullmakt til å legge opp rekkefølga mellom dei ulike stadene.

Sak 03/2016 Politisk og administrativ kontakt mellom Telemark fylkeskommune og Vest-Telemarkrådet.
Det låg føre initiativ frå Telemark fylkeskommune om oppretting av såvel politisk som administrativ deltaking i Vest-Telemarkrådets møte, og fylkesvaraordførar Hans Edvard Askjer og regionkontakt Therese Surdal Lahus var tilstades i møtet.
Det har også i tidlegare år vore slike ordningar, men desse har etterkvart "slutta å virke".
I samband med dette hadde fylkeskommunen på førehand invitert Rådet til å kome med innspel til kva den administrative funksjonen skal innehalde.
Frå administrasjonen låg det føre forslag til oppgåver som kan ligge til denne rolla.
Samrøystes vedtak: Vest-Telemarkrådet sluttar seg til det framlagte forslaget til innspel.

Sak 04/2016. Akutt beredskap og base for ambulansehelikopter i Vinje.
Det låg føre notat utarbeidd av Jon Rikard Kleven innehaldande solid argumentasjon for stasjonering av ambulansehelikopter i Vinje. Vest-Telemarkrådet har i løpet av dei 8 - 9 siste åra handsama temaet ved fleire høve, og støtta slik stasjonering.
I rådsmøtet orienterte Jon Rikard Kleven nærare om saken, og det låg føre forslag til uttale.
Vedtak: Vest-Telemarkrådet godkjenner det framlagte forslaget til uttale i saken. Uttala blir å sende til Helse- og omsorgskomiteen på Stortinget, Telemarksbenken og Telemark fylkeskommune. Samrøystes vedtak.

Sak 05/2016. Prioritering av hovudsamband mellom Austlandet og Vestlandet.
Samferdselsdepartementet har tinga ei konseptvalsutgreiing (KVU) for strekningen Gvammen - Vågsli i samband med arbeidet rundt prioriteringa av hovudsamband mellom Austlandet og Vestlandet. Utgreiinga skal ligge føre innan 1. september 2016, og vegvesenet har invitert til "verkstad" 3. mars for å få innspel frå dei ulike interessegruppene.

Børge Skårdal frå *E134 Haukelivegen AS* orienterte om 2 saker: Haukeli-tunnelane og kopling av E134 med sambandet til Bergen.
Regjeringa har bestemt at KVU for Bergens-greina ikkje skal gjerast no, noko det er grunn til å stille spørsmål ved. Dersom NTP en kjem med mykje pengar til E134 er det ein situasjon, mens det er ein annan situasjon dersom det ikkje kjem mykje pengar. Mykje avheng derfor av kva som kjem i NTP en. Sidegreinene Rv 36 og Rv 41 spelar viktige roller i samband med E134 som aust-vestkorridor og vidare prioritering.
Vedtak: Orienteringa takast til vitande.

Sak 06/2016 Høyring - forslag til nytt inntektssystem.
Forslag til nytt inntektssystem for kommunane var sendt på høyring i desember 2015 og låg til grunn for saken. Av høyringsbrevet går det fram at Kommunal- og moderniseringsdepartementet med dette ynskjer ein heilskapleg gjennomgang av inntektssystemet, og at denne også sjåast i samanheng med kommunereformen. Det låg føre forslag til uttale i saken.
Vedtak: Vest-Telemarkrådet sluttar seg til det framlagte forslaget til uttale, med endra formulering av siste strekpunktet i uttala. Samrøystes vedtak.

Sak 07/2016. Strategi for kommunenes samarbeid om nettsider.
Ole orienterte innleiingsvis om forlaget til strategi.
Vest-Telemarkrådet har stått for finansiering og drift av nettstaden www.vest-Telemark.no sidan 2003. Med utgangspunkt i å kjøpe inn tenester frå eksternt hald framfor å tilsette fast webredaktør, låg det føre forslag om å gjennomføre endringar som ivaretek dei regionale interessene vidare og samstundes styrke kommunenes fellesarbeid gjennom web-forum.
Vedtak: Vest-Telemarkrådet sluttar seg til den framlagte strategien, der vi flytter informasjonen frå Vest-Telemark.no og styrker kommunanes fellesarbeid gjennom web-forum. Samrøystes vedtak.

Sak 08/2016. PP-tenesten i dei vidaregåande skulane i Vest-Telemark - forslag om overføring til Midt-Telemark.
På bakgrunn av signal frå administrasjonen i Telemark fylkeskommune om å flytte PP-tjenesten ved dei vidaregåande skulane i Vest-Telemark til Midt-Telemark, var dette oppe til nærare drøfting i Rådet. Dagleg leiar i Vest-Telemark PPT, Torunn Kittilsen, orienterte innleiingsvis om saken, og frå Telemark fylkeskommune orienterte regionkontakt Therese Surdal Lahus om bakgrunnen for endringsforslaget.
Det er ikkje manglande kvalitet som ligg til grunn for endringsforslaget, men fylkeskommunen ynskjer meir styring med tenesten, og kan ikkje sjå at dagens organisering er tenleg i den samanhang. Det er ynskje om berre eitt kontor i øvre distrikt med grunngjevnad i å få eit best mogleg og likeverdig tilbod i heile fylket.

Konsekvensane for vår region ved ei mogleg omlegging er: auka reiseavstander, brot på eit gjennomgåande tenestetilbod frå førskule til vidaregåande skule, redusert lokalkunnskap, redusert fagmiljø ved Vest-Telemark PPT, og eit tilbod som blir flytta ut av regionen.

I ordskiftet kom det fram at Vest-Telemarkrådet ynskjer å vidareføre dagens ordning og at ein vil invitere til tettare samarbeid med fylkeskommunen om dette.
Det er viktig å signalisere at regionen ikkje er fastlåst i organisasjonsform, og at ein ynskjer vidare dialog med fylkeskommunen før endeleg avgjerd vert teke i saken.
Vedtak: Med utgangspunkt i det som har kome fram i drøftingane, får regionrådsleiar i oppdrag å lage uttale frå Vest-Telemarkrådet. Forslaget godkjennast av regionordførar og sendast snarast til Telemark fylkeskommune slik at dette kjem med i den politiske handsaminga.

Sak 09/2016. Orienterings- og drøftingssaker.
Med utgangspunkt i den vidare møteverksemda, vedtok Vest-Telemarkrådet å utsette dei oppsette orientering- og drøftingssakene til neste møte.

Referent: Kjell Gunnar Heggenes

Sak 11/2016 Forslag til årsmelding og årsrekneskap 2015 Vest-Telemarkrådet

Bakgrunn:
Ein legg no fram forslag til årsmelding og årsrekneskap 2015 for Vest-Telemarkrådet.

For rekneskapsåret 2015 har Vest-Telemarkrådet eit rekneskapsmessig meirforbruk på kr. 248 358,- . Dette vert dekt inn frå bundne driftsfond prosjekt ByRegionprogrammet.

Forslag til vedtak.
Vest-Telemarkrådet godkjenner det framlagte forslaget til årsmelding og årsrekneskap 2015 til framlegging for endeleg godkjenning i Vest-Telemarktinget.

Vest-Telemarkrådet

Årsmelding 2015

Forslag til årsmelding

Til handsaming i Vest-Telemarkrådet 15.03.2016

Vest-Telemarkrådet, Kviteseidgata 18, 3850 Kviteseid
Tlf: 415 52 775, kgh@vest-telemark.no, www.vt-radet.no
Org. nr: 975.476.588

Innhald

Innleiing 3
Styrande dokument 3
Eigarskap, roller og styring 4
Styresamansetting av Rådet før valet 2015 5
Styresamansetting av Rådet etter valet 2015 5
Møtestadar 6
Møter i 2015 6
Informasjon 7
Arbeidsprogram 8
Prosedyrer 9
Aktive prosjekt i 2015 9
Samarbeid 9
Næringsutvikling 10

Innleiing

Vest-Telemarkrådet er regionalt samarbeidsorgan for kommunane Fyresdal, Kviteseid, Nissedal, Seljord, Tokke og Vinje. Samarbeidet vart etablert i 1993, og er organisert som interkommunalt samarbeid etter kommunelova § 27 som eige rettssubjekt.

Rekneskapsåret 2015

Interkommunale samarbeid etter § 27 i kommuneloven og som er eige rettssubjekt fører *særrekneskap*. Særregnskap avleggas etter kommunale regnskapsprinsipp i samsvar med forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskap.

Rekneskapsførar: Kviteseid kommune
Revisor: Telemark kommunerevisjon IKS

Økonomi

Årets rekneskapsmessige meirforbruk er på 248.358,- kr. Dette kjem av at Vest-Telemarkrådet har forskuttert kostnadar knytt til Byregionprogrammet med finansiering frå KMD der midlane betalast ut på etterskot.

Leiinga

Jon Svartdal, ordførar i Seljord kommune har vore regionordførar i 2015 fram til møte i Tinget 1. desember då Erik Skjervagen, ordførar i Fyresdal kommune vart vald til regionordførar. Erik Skjervagen var regionvaraordførar fram til møte 1. desember då Jon Rikard Kleven, ordførar i Vinje kommune overtok vervet. Administrativ leiar har vore Kjell Gunnar Heggenes.

Tilsette

Kjell Gunnar Heggenes (dagleg leiar), Ole Dalen (utviklingsleiar) og Kristin Person (webredaktør og bygdelivsmeklar). Kristin sa frå seg stillinga 1. oktober 2015.

Etisk standard - likestilling - diskriminering

Vest-Telemarkrådet legg høg etisk standard til grunn i si verksemd og det er pr. i dag ikkje planlagt konkrete tiltak utover dette. Det same gjeld innafor områda likestilling og diskriminering.

Styrande dokument

Fylgjande dokument legg føringar for arbeidet i Vest-Telemarkrådet:

- Budsjett (årleg)
- Arbeidsprogram (to-årig)
- Delegeringsreglement
- Prosedyrer for arbeidet i Vest-Telemarkrådet (fastsett 13. mars 2013)
- Vedtekter
- Vedtekter for Telemark utviklingsfond (TUF)

Eigarskap, roller og styring

Tinget, som er det øvste organet, er samansett av 4 representantar frå kvar kommune: Ordførar, varaordførar, 1 anna kommunestyremedlem og rådmannen. Det er oppnemnt personlege vararepresentantar.

Tinget har etter vedtektene fylgjande ansvar:

- Godkjenning av arbeidsprogram og budsjett
- Godkjenning av årsmelding og rekneskap
- Fastsetjing av godtgjering
- Handsaming av vedtektsendringar
- Val mellom anna av regionordførar og regionvaraordførar annankvart år
- Andre saker etter vedtak i Rådet

Rådet er samansett av dei 6 ordførarane i regionen med varaordførarane som personlege vararepresentantar. Ein av ordførarane vert formelt valt som regionordførar for 2 år i gongen, eit verv som går på omgang mellom desse.

Rådet har normalt 8 – 9 møte pr år, og rådmennene har møte- og talerett i rådsmøta.

Rådet er tillagt fylgjande ansvar:

- Dagleg drift i samarbeid med administrativ leiing
- Andre oppgåver etter vedtak

Styret i Rådet. Dei 6 ordførarane møtes med visse mellomrom som "styre" for § 27-samarbeidet. Styret handsamar saker som gjeld "drift og organisering" og gjev føringar for dagleg leiar, herunder stillingsheimlar og økonomiske fullmakter.

Regionordførar har fylgjande oppgåver:

- Leie møta i Råd og Ting
- Fylgje opp gjennomføringa av vedtak gjort i Råd og Ting
- Inneha arbeidsgjevarfunksjonen i høve til rådsadministrasjonen

Arbeidsutvalet (AU) er samansett av regionordførar, regionvaraordførar, 1 representant frå rådmannsutvalet samt regionrådsleiar. Arbeidsutvalet har som ansvar å drøfte aktuelle saker og fastsette sakliste til rådsmøta.

Administrativ leiing. Dagleg leiar (regionrådsleiar) vert tilsett av Rådet.

Regionrådsleiar har som oppgåve å organisere rådsmøta og gjennomføre vedtak gjort i desse, herunder:

- Arbeide aktivt i høve til politikarane i regionen
- Utarbeide uttaler frå regionen
- Drive med informasjonsarbeid, gjerne gjennom dialog med formannskapa og kommunestyra
- Samspele med rådmannsutvalet, herunder delta i rådmannsmøta
- Ha rolle i høve til andre regionale samarbeidstiltak
- Stå som prosjektansvarleg for aktuelle prosjekt
- Tilsette moglege medarbeidarar og prosjekttilsette etter heimlar gjeve av styret
- Søkje å spele på lokal og regional kompetanse ved kjøp av tenester
- Stå for dagleg drift
- Utføre faste administrative oppgåver: sekretariatsarbeid, IKT-koordinering, søknader regionale tiltak, bidrag til regional utvikling, skjønnsmiddelbruk, felles etablererteneste, informasjon og relasjonsbygging i samband med val, vertskap for næringskollegiet, deltaking i aktuelle politiske og administrative møte.

Regionrådsleiar skal vidare halde seg orientert og fylgje med på saker som vedkjem regionen innafor fylgjande område:

- Infrastruktur/samferdsel: veg, bane, breiband
- Skulestruktur/skuletilbod
- Næringslivets trong for arbeidskraft
- Kultur
- Telemarkskanalen
- Annan statleg/fylkeskommunal aktivitet

Forøvrig gjeld styrande dokument med arbeidsprogram, budsjett, delegeringsreglement, prosedyrer og vedtekter.

Styresamansetting av Rådet før valet 2015

Fyresdal, Erik Skjervagen - **Regionvaraordførar**
Kviteseid, Torstein Tveito
Nissedal, Halvor Homme
Seljord, Jon Svartdal - **Regionordførar**
Tokke, Hilde Alice Vågslid
Vinje, Arne Vinje

Styresamansetting av Rådet etter valet 2015

Vedteken på Vest-Telemarktinget 1. desember 2015

Fyresdal, Erik Skjervagen - **Regionordførar**
Kviteseid, Tarjei Gjelstad
Nissedal, Halvor Homme
Seljord, Halfdan Haugan
Tokke, Jarand Felland
Vinje, Jon Rikard Kleven - **Regionvaraordførar**

Møtestadar

Regionrådet har hatt møte ulike stader i 2015:

Fyresdal Næringshage, Fyresdal
Granvin i Seljord
Straand Hotell, Kviteseid
Kvitsund Gymnas, Kviteseid
Hotell Bondeheimen, Oslo
Morgedal Hotell, Kviteseid

I rådsmøte 23. februar 2016 er det vedteke å vidarareføre ordninga slik at møtestad skifter mellom dei ulike kommunane.

Møter i 2015

Det vart halde 5 møte i Rådet i 2015. I tillegg vart det halde eit ekstra rådsmøte 24. april (disponering av grunnfondsmidlar). Eitt møte vart avlyst (24. november). Det vart halde 2 møte i Vest-Telemarktinget. Samla er handsama 53 saker.

Av viktige saker kan vi nemne:

Utgreiinga om vegsambandet mellom Austlandet og Vestlandet

Statens vegvesen la 21. januar fram *"Utredning om forbindelser mellom Østlandet og Vestlandet".* Utgreiinga konkluderer med at ein bør prioritere korridorane E134 over Haukeli og Rv7/52/E16 over Hemsedal.

På bakgrunn av den samfunnsøkonomiske analysa, foreslår vegvesenet ein langsiktig strategi der E134 får høgaste prioritet. Det vert vist til at utbygging av eit ferjefritt samband av E39 mellom Stavanger og Bergen opnar opp for at E134 vil tene som samband for heile området mellom dei 2 byane.

Likeeins peikar rapporten på at utbygging av sambandet mellom Jøsendal og Bergen via Odda gjev god samfunnsøkonomisk lønsemd.

Kommunereforma

På bakgrunn av at regjeringa har varsla ei komande kommunereform med siktemål å redusere antal kommunar i Noreg, har dette temaet vore oppe til drøfting i dei enkelte kommunane i regionen. Av handsaminga i kommunane går det fram at desse har ulik tilnæring til reforma.

Etter initiativ frå Kviteseid kommunestyre vart saka teke opp i Vest-Telemarkrådet og ein vedtok å gjennomføre eit felles arbeid i regionen.

Forprosjektet er finansiert av Vest-Telemarkrådet, og er organisert slik:
PE: Kommunane i Vest-Telemark
PA: Øystein Tveit, rådmann i Kviteseid kommune
PL: Kjell Gunnar Heggenes, adm. VTR
Styringsgruppe: Ordførarane, rådmennene, ein hovudtillitsvald og eitt hovudverneombod (14 totalt)

Prosjektstart: april 2015
Prosjektslutt: mai 2016

Finansiering av framtidige næringshagar

I møtet 28. april vedtok Vest-Telemarktinget å utbetale 6 mill kroner i grunnfondsmidlar til kommunane i regionen. Midlane vart fordelt etter ein fordelingsnøkkel som framkom frå "Revidert konsesjonskraftbudsjett for år 2010".

Føresetnad for dei enkelte utbetalingane at alle kommunane gjer vedtak om utbetaling og at midlane vert nytta til aksjeutviding i Vest-Telemark Næringsbygg.

Byregionprogrammet

Vest-Telemarkrådet gjekk inn for å søkje midlar frå "Utviklingsprogrammet for byregionar (ByR)" på grunnlag av samfunnsanalyse og prosjektplan for Vest-Telemark utforma i tråd med eit tidlegare gjennomført forstudium.

Utviklingsprogrammet for byregionar (ByR) skal bidra til å styrke vekstkraft for byregionane som er med i programmet, og til auka kunnskap om samspelet mellom by og omland.

Informasjon

Alle møta i Vest-Telemarkrådet er opne for ålmenta, og i møta har det vore fast deltaking frå Vest-Telemark Blad (VTB). På denne måten har sakene og diskusjonane i møta fått god mediedekning.

Alle saksdokumenta er lagt ut på nettsidene til Vest-Telemarkrådet før møta, slik at interesserte har hatt høve til å sette seg inn i sakene.

Informasjonsplan

I prosjektarbeidet knytt til kommunereformen har Rådet sett det som nyttig å ha ein eigen informasjonsplan, og dette har vore eit godt verktøy med tanke på målretta informasjon og involvering.

Mediadekning

Det har ikkje vore systematisk registrering av talet på oppslag i media i 2015, men antal oppslag har vore betydelege. Mykje av mediamerksemda har kome gjennom Vest-telemark Blad då særleg knytt til gjennomføringa av prosjektet med kommunereformen.

Informasjon i kommunane

Det er arbeidd med å informere dei enkelte kommunane om verksemda i Vest-Telemarkrådet.

Det er utarbeidd presentasjon i samspel med rådmennene knytt både til folkevaldtopplæring og som presentasjon i kommunestyremøta. Arbeidet starta opp i 2015, og held fram i 2016 som del av informasjonsarbeidet til Vest-Telemarkrådet.

Vedteke arbeidsprogram for Vest-Telemarkrådet 2016 – 2017.

VISJON: VEST-TELEMARK - EIN LEVANDE REGION
Vest-Telemark skal vera ein levande region der opparbeidd identitet og kultur vert vidareført saman med innovasjon og nyskaping. Gjennom samhandling over kommunegrenser skal vi gjere regionen attraktiv for busetnad, arbeid og oppleving.

Mål 1 Oppretthalde og auke folketalet og busetnaden i heile Vest-Telemark
Tiltak:

- Auke dei unge si sjølvkjensle og tilknyting til distriktet, og stimulere til entreprenørskap
- Vidareføre arbeidet med utvikling av regionens attraksjonskraft og bulyst.
- Vidareutvikle Vest-Telemark som ein attraktiv arbeidsmarknadsregion.
- Stimulere til rekruttering av arbeidskraft
- Nytte samhandlingsreformen til å få best mogleg helsetilbod i regionen
- Vidareføre nettverket for vidaregåande utdanning i regionen

Mål 2 Sterk regional samkjensle og styrka Vest-Telemarkidentitet
Tiltak:

- Stø opp om kulturtiltak som fremjar kjennskap, identitet og samhandling
- Vidareutvikle samhandling kring marknadsføringstiltak som fremjar kjennskap til regionens kultur og identitet.
- Legge til rette for godt regionalt samarbeid, herunder elektronisk kommunikasjon og informasjonsflyt
- Stimulere til utvikling av nye offensive informasjonsformer tilpassa prioriterte målgrupper.
- Etablerere nettverk for viktige regionale institusjonar
- Auke samhandlinga og kommunikasjonen med dei ulike forvaltningsnivåa
- Fullføre prosessen rundt kommunereformen i Vest-Telemark

Mål 3 Vidareutvikling og nyetablering av verksemder i Vest-Telemark
***Tiltak*:**

- Leggje til rette for næringsutvikling med grunnlag i lokale ressursar
- Auke tilgangen på risikokapital og offentlege verkemiddel til regionen
- Styrke og utvikle nærings- og rådgjevingsapparatet i Vest-Telemark, og vidareføre samspelet mellom regionrådet og dei næringsansvarlege i kommunane.
- Tilrettelegging og utvikling av samhandlingstiltak og næringsklynger, med formål å styrke eksisterande næringsliv og stimulere til knoppskyting, nyetablering og innovasjon.
- Oppretthalde og utvikle kompetansemiljø i regionen.
- Vidareutvikle den regionale etablerertenesten, gjennomføre Byregionprogrammet og samarbeide med næringshagane i regionen også knytt til SIVA

Mål 4 Sikre god infrastruktur i og gjennom Vest-Telemark
Tiltak:

- Vidareutvikle felles strategiar for vegutbygging og skape alliansar for desse.
- Synleggjere regionens transport- og infrastrukturbehov gjennom faktaoppbygging og formidling.
- Arbeide for høgfartsbane over Haukeli
- Utvikling av regionens breibandsstruktur og mobilsamband.

Prosedyrer

Administrasjonen i Vest-Telemark har delteke i rådmannsutvalet. Det er også ei fast samarbeidsgruppe bestående av dei næringsansvarlege i regionen som har møttest same dag som arbeidsutvalet. Dette for å sikre samspel rundt aktuelle næringssaker i regionen med forankring i kommunane.

Aktive prosjekt i 2015

- Etablererkontoret i Telemark
- IKT-tiltak i Vest-Telemark (ny telefonsentral og kartlegging av mobildekning)
- Tellus-forum
- Tilskuddsportalen
- Origo
- Bygdelivsmeklaren - bulyst
- Vest-Telemarkkonferansen
- Webforum - nettsamarbeid
- Kommunereform i VT 2015
- Byregionprogrammet (ByR)
- Om klær kunne fortelle
- Bygningsvern og kulturvern som motor i Vest-Telemark
- Betre læring for alle elevar

Samarbeid

- Nettverkssgruppe for Vidaregåande skule.
- Næringskollegiet i Telemark
- Vest-Telemarkbrosjyra
- Regionale nettsider og Vest-Telemark på facebook
- Vest-Telemark Museum og samspel om bygningsvernsenter i Telemark m/knytning til UNESCO-verdsarvstatus
- Fjellnettverket
- Diakoni i VT
- Arbeidet med kommunale nettsider og synlegheit (webredaktør og bygdelivsmeklar)
- Næringskollegiet i Vest-Telemark (formalisert nettverksgruppe)
- Rådmannskollegiet
- Webforum (nettverksgruppe)
- Nettverksgruppe for kollektivtrafikk
- Nettverk for infrastruktur
- Informasjon til folkevaldte i kommunane

Næringsutvikling

Vest-Telemarkrådet har i 2015 arbeidd med næringsutvikling for kommunane og hatt mandat til å vera talerør og aktør i fleire saker på vegne av kommunane. Rolla som regional næringutviklingsaktør har vore forankra i næringskollegiet i Vest-Telemark med tanke på å vera samordna og operativ utførar i saker der dette er tenleg.

Konkrete næringssaker der Vest-Telemarkrådet har bidrege med «human-kapital»

- Groven Camping
- Olav Hommo
- Vinje Senteret
- VandreTelemark/friluftsråd
- Telemarksvegen
- Telemark Online
- Talentia Group
- Bedriftsnettverk for bygningsvern i VT
- Drift av VT-portalen med næringsaktørar
- Omdømmeundersøking i samarbeid med VIG
- Samspel med Vest-Telemark Næringsforum
- Samspel med Vest-Telemark Næringsutvikling AS og Vest-Telemark Næringshage AS
- Representant for kommunane i omorganiseringa av reiselivet i Telemark

Konkrete næringssaker der Vest-Telemarkrådet har bidrege med kapital

- Overføring av grunnfondsmidlar til Vest-Telemark Næringsbygg (VTN) *6 millionar*
- Drift av Etablererkontoret *420' (totalt per år: 720')*
- Byregionprogrammet i Vest-Telemark *300' (totalbudsjett på 3 år: 2,7 millionar)*

Vest-Telemark

31.12.2015 / 15.03.2016

Erik Skjervagen	Halvor Homme	Halfdan Haugan
Jon Rikard Kleven	Jarand Felland	Tarjei Gjelstad

Kjell Gunnar Heggenes

VEST-TELEMARK RÅDET

ØKONOMISK OVERSYN DRIFTSREKNESKAP 2015

Konto(T)	Rekneskap 2015	Revidert bud. 2015	Opp. Bud 2015	Regnskap 2014
Andre salgs- og leieinntekter	0,00	0,00	0,00	-1 500,00
Overføringer med krav til motytelser	-7 068 445,59	-7 145 000,00	-7 080 000,00	-6 750 041,59
Andre overføringer	0,00	-19 000,00	-891 000,00	-193 925,00
Sum driftsinntekter	-7 068 445,59	-7 164 000,00	-7 971 000,00	-6 945 466,59
Lønnsutgifter	2 023 570,04	2 010 000,00	2 111 000,00	2 081 630,73
Sosiale utgifter	504 986,25	480 000,00	518 000,00	352 111,02
Kjøp som inngår i kommunal prod.	968 080,34	983 000,00	1 176 000,00	1 206 018,89
Kjøp som erstatter egen prod.	2 602 315,04	2 562 000,00	2 954 000,00	878 263,45
Overføringer	1 066 971,74	500 000,00	1 350 000,00	2 860 427,29
Sum driftsutgifter	7 165 923,41	6 535 000,00	8 109 000,00	7 378 451,38
Brutto driftsresultat	97 477,82	-629 000,00	138 000,00	432 984,79
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-179 585,97	-300 000,00	-21 000,00	-354 972,29
Sum eksterne finansinntekter	-179 585,97	-300 000,00	-21 000,00	-354 972,29
Renteutgifter, provisjon og andre finansutgifter	1 632,68	0,00	0,00	257,46
Kjøp av aksjer og andeler	1 215,00	0,00	0,00	673,00
Utbytte og eieruttak	6 000 000,00	0,00	0,00	0,00
Sum eksterne finansutgifter	6 002 847,68	0,00	0,00	930,46
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	5 823 261,71	-300 000,00	-21 000,00	-354 041,83
Nettodriftsresultat	5 920 739,53	-929 000,00	117 000,00	78 942,96
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindre forb	-765 924,84	0,00	0,00	0,00
Bruk av disposisjonsfond	0,00	0,00	0,00	-200 000,00
Bruk av bundne driftsfond	-6 342 381,13	0,00	-117 000,00	-2 354 867,80
Sum bruk av avsetninger	-7 108 305,97	0,00	-117 000,00	-2 554 867,80
Avsetninger disposisjonsfond	765 924,84	0,00	0,00	0,00
Avsetninger til bundne fond	670 000,00	929 000,00	0,00	1 710 000,00
Sum avsetninger	1 435 924,84	929 000,00	0,00	1 710 000,00
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	248 358,40	0,00	0,00	-765 924,84
	0,00	**0,00**	**0,00**	**0,00**

VEST-TELEMARK RÅDET

SPESIFISERT BALANSE 2015

Konto	Konto (T)	Balanse pr. 31.12.15	Balanse pr. 31.12.14
210070000	Sparebanken Sør skattetrekk 2660.10.32618	87 008,00	119 108,00
210320000	Sp.banken Sør foliokonto 2660.65.03724	2 530 062,17	2 438 624,50
210320001	Sp. Sør Særvilkår 2801.27.91714	3 657 144,73	9 506 921,91
210320002	Sp.banken Sør bedriftkonto 2801.09.84450	0,00	0,00
210320003	Sp.banken Sør bedriftkonto 2801.18.36501	3 874,78	-462,51
213100010	Ref. mva. komp.	769 001,00	431 849,59
213200000	Periodiserte utgifter vedr neste år - leverandører	43 200,00	47 882,00
213890900	Diverse debetorar	300 560,19	420 822,00
221550001	Eigenkapitalinnskot KLP	2 163,00	948,00
232550018	KLP Arbeidsgjevarandel	0,00	0,00
232550118	KLP Arbeidstakers andel	0,00	0,00
232550200	Ulykke./Reise/Gruppeliv	0,00	0,00
232640007	Skattetrekk	-87 008,00	-119 108,00
232640012	Arbeidsgjevaravgift	-36 953,00	-33 595,71
232640013	Arbeidsgjevaravg. av feriep. ferieåret (Dette år)	-18 018,97	-23 717,08
232640015	Arbeidsgjevaravg. av feriep. opptj år (I fjor)	0,00	0,00
232640016	Arb.gj.avg. andel pensjon arbeidsgj.andel	0,00	0,00
232890000	Diverse kreditorar	-2 309,90	-491,60
232890012	Avsette feriepengar ferieåret (Dette år)	-169 989,81	-223 745,88
232890014	Avsette feriepengar opptj.året (I fjor)	0,00	0,00
232890200	Levrandørgjeld	-875 109,64	-441 886,14
232890560	AGRESSO trekkeigarar 1mndløn	0,00	0,00
232890561	AGRESSO netto løn	0,00	0,00
251080001	Fondsmidlar, fellesfondet	-3 250 000,00	-9 250 000,00
251080002	Bundne driftsfond prosjekt nr. 10	0,00	0,00
251080003	Bundne driftsfond prosjekt nr. 17	0,00	0,00
251080004	Bundne driftsfond prosjekt nr. 313	0,00	0,00
251080005	Bundne driftsfond prosjekt nr. 301	0,00	0,00
251080006	Bundne driftsfond prosjekt nr. 320 - Skjønnsmidlar2014	0,00	0,00
251080007	Bundne driftsfond prosjekt nr. 321 - Arkivforum	0,00	0,00
251080008	Bundne driftsfond prosjekt nr. 322 - Komunereform Vest-Telemark	-237 511,82	-260 000,00
251080009	Bundne driftsfond prosjekt nr. 312 - Tiltak IKT-strategi Vest-Telemark	-741 057,65	-973 050,60
251080010	Bundne driftsfond prosjekt nr. 311 - Betre læring for alle elevar	0,00	0,00
251080011	Bundne driftsfond prosjekt nr. 301 - samordna kommunikasjon	0,00	0,00
251080013	Bundne driftsfond prosjekt 331 - Webforum_nettsamarbeid	-582 100,00	0,00
256080001	Generelt disposisjonsfond	-1 639 150,48	-873 225,64
259000001	Rekneskapsmessig meirforbruk	248 358,40	0,00
259080001	Ikkje disponera del av netto dr.resultat	0,00	0,00
259500001	Rekneskapsmessig mindreforbruk	0,00	-765 924,84
259900001	Kapitalkonto	-2 163,00	-948,00
		0,00	**-0,00**

VEST-TELEMARK RÅDET

HOVUDOVERSYN BALANSEREKNESKAPET 2015

EIENDELER		Balanse 31.12.2015	Balanse 31.12.2014
Anleggsmidlar	**Kap. 2.2**	**2 163**	**948**
Faste eiendommer og anlegg	(2.27)	0	0
Utstyr, maskiner og transportmidlar	(2.24)	0	0
Utlån	(2.22)	0	0
Aksjer og andeler	(2.21)	2 163	948
Pensjonsmidlar	(2.20)	0	0
Omløpsmidlar	**Kap. 2.1**	**7 390 851**	**12 964 745**
Kortsiktige fordringar	(2.13)	1 112 761	900 554
Premieavvik	(2.19)	0	0
Aksjer og andelar	(2.18)	0	0
Sertifikater	(2.12)		0
Obligasjonar	(2.11)	0	0
Kasse, postgiro, bankinnskot	(2.10)	6 278 090	12 064 192
SUM EIENDELER (A + B)		**7 393 014**	**12 965 693**
EGENKAPITAL			
Egenkapital	**Kap. 2.5**	**-6 203 625**	**-12 123 149**
Disposisjonsfond (note 6)	(2.56)	-1 639 150	-873 226
Bundne driftsfond (note 6)	(2.51)	-4 810 669	-10 483 051
Ubundne investeringsfond	(2.53)	0	0
Bundne investeringsfond	(2.55)	0	0
Endring i reknskapsprinsipp som påvirkar AK (drift)	(2.581)	0	0
Endring i reknskapsprinsipp som påvirkar AK (investering)	(2.580)	0	0
Reknskapsmessig mindreforbruk	(2.5950)	0	-765 925
Reknskapsmessig meirforbruk	(2.5900)	248 358	0
Udisponert i inv.reknskap	(2.5960)	0	0
Udekket i inv.reknskap	(2.5970)	0	0
Likviditetsreserve	(2.5980)	0	0
Kapitalkonto	(2.5990)	-2 163	-948
GJELD			
Langsiktig gjeld	**Kap. 2.4**	**0**	**0**
Pensjonsforpliktingar	(2.40)	0	0
Ihendehaverobligasjonslån	(2.41)		
Sertifikatlån	(2.43)		
Andre lån	(2.45)	0	0
Kortsiktig gjeld	**Kap. 2.3**	**-1 189 389**	**-842 544**
Kassekredittlån	(2.31)		
Anna kortsiktig gjeld	(2.32)	-1 189 389	-842 544
Premieavvik	(2.39)		
SUM EGENKAPITAL OG GJELD (C+D)		**-7 393 014**	**-12 965 693**
Memoriakonto	**Kap. 2.9**		**0**
Ubrukte lånemidlar	(2.9100)	0	0
Andre memoriakonti			
Motkonto for memoriakontiene		0	0

VEST-TELEMARK RÅDET
DRIFTSREKNEKSKAP 2015

Konto	Konto(T)	Beløp	Rev. Budsjett	Avvik	Op. Budsjett
1010	Fast lønn	1 853 937,34	1 860 000,00	6 062,66	1 990 000,00
1050	Annen lønn og trekkpliktige godtgjørelser	70 493,00	40 000,00	-30 493,00	25 000,00
1080	Godtgjørelse folkevalgte	0,00	35 000,00	35 000,00	35 000,00
1090	Pensjonsinnskudd og trekkpliktige forsikringsordni	301 214,97	245 000,00	-56 214,97	266 000,00
1099	Arbeidsgiveravgift	203 771,28	235 000,00	31 228,72	252 000,00
	Sum lønskostnadar	**2 429 416,59**	**2 415 000,00**	**-14 416,59**	**2 568 000,00**
1100	Kontormateriell	17 868,08	20 000,00	2 131,92	100 000,00
1115	Matvarer	207 066,39	207 000,00	-66,39	214 000,00
1120	Annet forbruksmateriell / råvarer og tjenester	50 110,76	20 000,00	-30 110,76	74 000,00
1130	Post, banktjenester, telefon	39 714,51	60 000,00	20 285,49	60 000,00
1140	Annonse, reklame, informasjon	52 526,40	65 000,00	12 473,60	169 000,00
1150	Opplæring, kurs	24 728,83	20 000,00	-4 728,83	215 000,00
1160	Utgifter og godtgj. for reiser, diett, bil og lign	99 139,70	75 000,00	-24 139,70	41 000,00
1165	Andre oppgavepliktige godtgjørelser	0,00	0,00	0,00	20 000,00
1170	Transportutgifter og drift av egne transportmidler	12 377,33	10 000,00	-2 377,33	18 000,00
1180	Energi	0,00	0,00	0,00	0,00
1185	Forsikringer og utgifter til vakthold og sikring	2 895,76	6 000,00	3 104,24	6 000,00
1190	Leie av lokaler og grunn	121 543,70	105 000,00	-16 543,70	86 000,00
1195	Avgifter, gebyrer, lisenser og lignende	392 990,18	420 000,00	27 009,82	150 000,00
1200	Inventar og utstyr	46 258,40	50 000,00	3 741,60	50 000,00
1240	Serviceavtaler og reperasjoner	0,00	0,00	0,00	34 000,00
1260	Renhold-, vaskeri og vaktmestertjenester	0,00	0,00	0,00	0,00
1270	Konsulenttjenester	0,00	0,00	0,00	0,00
1330	Fra fylkeskommuner	100 000,00	100 000,00	0,00	200 000,00
1350	Fra kommuner	50 000,00	0,00	-50 000,00	0,00
1370	Fra andre (private)	2 395 520,64	2 405 000,00	9 479,36	2 754 000,00
1375	Kjøp frå IKS	56 794,40	57 000,00	205,60	0,00
142908	Merverdiavgift låg sats	2 696,64	0,00	-2 696,64	0,00
142925	Meirverdiavgift høg sats	766 304,95	0,00	-766 304,95	0,00
1430	Til fylkeskommuner	50 000,00	250 000,00	200 000,00	0,00
1450	Til kommuner	100 000,00	100 000,00	0,00	1 350 000,00
1470	Til andre (private)	147 970,15	150 000,00	2 029,85	0,00
	Sum andre driftskostnadar	**4 736 506,82**	**4 120 000,00**	**-616 506,82**	**5 541 000,00**
1500	Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	1 632,68	0,00	-1 632,68	0,00
1529	Kjøp av aksjer og andeler	1 215,00	0,00	-1 215,00	0,00
1900	Renteinntekter	-179 585,97	-300 000,00	-120 414,03	-21 000,00
1905	Utbytte og eieruttak	6 000 000,00	0,00	-6 000 000,00	0,00
	Sum Finansinntekter/utgifter	**5 823 261,71**	**-300 000,00**	**-6 123 261,71**	**-21 000,00**
1540	Avsetninger til disposisjonsfond	765 924,84	0,00	-765 924,84	0,00
1550	Avsetninger til bundne fond	670 000,00	929 000,00	259 000,00	0,00
1580	Ikke disponert regnskapsmessig mindreforbruk	0,00	0,00	0,00	0,00
	Sum avsetningar	**1 435 924,84**	**929 000,00**	**-506 924,84**	**0,00**
1620	Annet salg av varer og tjenester, gebyrer o.l. ute	0,00	0,00	0,00	0,00
172908	Merverdiavgift låg sats	-2 696,64	0,00	2 696,64	0,00
172925	Meirverdiavgift høg sats	-766 304,95	0,00	766 304,95	0,00
1700	Fra staten	-1 710 000,00	-2 605 000,00	-895 000,00	-2 710 000,00
1710	Sykelønnsrefusjon	-315 355,00	-270 000,00	45 355,00	0,00
1730	Fra fylkeskommuner	-2 137 158,00	-2 135 000,00	2 158,00	-2 135 000,00
1750	Fra kommuner	-2 135 880,00	-2 135 000,00	880,00	-2 135 000,00
1770	Fra andre (private)	-1 051,00	0,00	1 051,00	-100 000,00
1830	Fra fylkeskommuner	0,00	0,00	0,00	-872 000,00
1850	Fra kommuner	0,00	-19 000,00	-19 000,00	-19 000,00
	Sum refusjonar	**-7 068 445,59**	**-7 164 000,00**	**-95 554,41**	**-7 971 000,00**
1930	Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbr	-765 924,84	0,00	765 924,84	0,00
1940	Bruk av disposisjonsfond	0,00	0,00	0,00	0,00
1950	Bruk av bundne fond	-6 342 381,13	0,00	6 342 381,13	-117 000,00
1980	Regnskapsmessig merforbruk	-248 358,40	0,00	248 358,40	0,00
	Sum bruk av avsetningar	-6 590 739,53	0,00	6 590 739,53	-117 000,00
		0,00	**0,00**	**0,00**	**0,00**

VEST-TELEMARK RÅDET
KAPITALKONTO - 2015

2.5990

Debet		**Kredit**	
01.01.15 Balanse (Underskot i kapital)		01.01.15 Balanse (Kapital)	948,00
<u>Debetpostar i året:</u>		<u>Kreditpostar i året:</u>	
Sal av fast eigedom og anlegg		Aktivering av fast eigedom og anlegg	
Av- og nedskriving av fast eigedom og anlegg		Oppskriving av fast eigedom og anlegg	
Sal av utstyr, maskinar, og transportmidlar		Aktivering av utstyr, maskinar og transportmidlar	
Av- og nedskriving av utstyr, maskinar og transportmidlar		Eigenkapitalinnskot K.L.P.	1 215,00
Sal av aksjar og andelar		Kjøp av aksjar og andelar	
Nedskriving av aksjar og andelar		Oppskriving av aksjar og andelar	
Avdrag på utlån		Utlån	
Avskriving på utlån			
Oppskriving lån			
Bruk av midlar frå eksterne lån		Avdrag på eksterne lån	
Eigenkapitalinnskot KLP		Pensjonsmidlar - KLP	
31.12.15 BALANSE (Kapital)	948,00	31.12.15 BALANSE (Underskot i kapital)	
SUM DEBET	**948,00**	**SUM KREDIT**	**2 163,00**

Kviteseid, 02.03.2016

Kjell Gunnar Heggenes
Vest-Telemark rådet

VEST-TELEMARK RÅDET 2015

Note 1 Endring i arbeidskapital (FKR § 5 nr. 1)

Balanseregnskapet :		31.12.2015		31.12.2014		Endring
2.1 Omløpsmidler	kr	7 390 851	kr	12 964 745		-5 573 894
2.3 Kortsiktig gjeld	kr	1 189 389	kr	842 544		346 845
Arbeidskapital	**kr**	**6 201 462**	**kr**	**12 122 201**	**kr**	**(5 920 739)**

Drifts- og investeringsregnskapet :		Beløp		Sum
Anskaffelse av midler :				
Inntekter driftsregnskap	kr	7 068 446		
Inntekter investeringsregnskap	kr	-		
Innbet.ved eksterne finanstransaksjoner	kr	179 586		
Sum anskaffelse av midler	**kr**	**7 248 032**	**kr**	**7 248 032**
Anvendelse av midler :				
Utgifter driftsregnskap	kr	7 165 923		
Utgifter investeringsregnskap	kr	-		
Utbetalinger ved eksterne	kr	6 002 848		
Sum anvendelse av midler	**kr**	**13 168 771**	**kr**	**13 168 771**
Anskaffelse - anvendelse av midler			**kr**	**(5 920 740)**
Endring ubrukte lånemidler (økning +/reduksjon-)			kr	-
Endring arbeidskapital i drifts-og investeringsregnskap			**kr**	**(5 920 740)**
Endring arbeidskapital i balansen			**kr**	**(5 920 739)**
Differanse (forklares nedenfor)			**kr**	**(0)**
Forklaring til differanse i arb.kapital :				
	kr	-		
	kr	-		
	kr	-		
	kr	**-**	**kr**	**-**

nærmere.

VEST-TELEMARK RÅDET 2015

Note 2:
Løn og personalutgifter

Inneheld fylgjande postar:	2015	2014
Løn og honorar	1 853 937	1 965 272
Folketrygdavgift	203 771	224 981
Pensjonsutgifter	301 215	127 129
Andre lønsutgifter	70 493	37 704
	2 429 417	2 355 087
Gjennomsnittleg tal tilsette	2,93	2,93
som utfører gjennomsnittleg årsverk	2,93	2,93

Godtgjersle og honorar:	2014	2013
Dagleg leiar - løn i fylgje årsoppgåva	741 978	736 729

Årslønn - 735 000

Note 3:
Bundne midlar

I posten bankinnskot inngår bundne bankinnskot/skattetrekksmidlar med kr. 87 008,-

Note 4:
Pensjonsforpliktelsar

Alle tilsette er tilknytta felles kommunal pensjonsordning i samsvar med lokal avtale i bedrifta.
Arbeidsgivar sin del av premie er utgiftsført med kr. 301 214,97
Tilsette betaler 2% av premien.

Av premien i 2015 utgjer kr. 11 184,- reguleringspremien.

Samla eigenkapitaltilskot pr. 31.12.2015 er kr. 2 163,-.

VEST-TELEMARK RÅDET 2015

Note 3.1 Vest Telemark rådets garatiansvar (FKR § 5 nr. 3)

Gitt overfor - navn	Adresse	Beløp pr. 31.12. 2015		2014	Utløper dato
Harald Omnes M/fl Postombæring sak 36/13		kr	-	kr 200 000	2014/2015
Sum garantiansvar		**kr**	**-**	**kr 200 000**	

Innbefatter alle garantier kommunen har gitt, inkl. garantier gitt for øvrige regnskapsenheter i
Ta med kommentarer om ev. tap på garantier eller innfrielser og ev. virkninger på senere års

VEST-TELEMARK RÅDET 2015

Note 5 Spesifikasjoner mellom selskap og kommune

KONTO	Kommune	Betalt	
1750	Kviteseid	kr	363 719
1750	Fyresdal	kr	276 047
1750	Nissedal	kr	287 185
1750	Seljord	kr	402 926
1750	Tokke	kr	347 840
1750	Vinje	kr	458 163
1730	Fylkeskommunen	kr	2 137 158
	Sum	kr	4 273 038

VEST-TELEMARK RÅDET 2015

Note 6 Avsetning og bruk av fond (FKR § 5 nr. 6)

Samlede avsetninger og bruk av avsetninger i året		2015		2014
Avsetninger	kr	1 435 925	kr	1 710 000
Bruk av avsetninger	kr	(6 342 381)	kr	(2 554 868)
Til avsetning senere år	kr	-	kr	-
Netto avsetninger	kr	(4 906 456)	kr	(844 868)

Disposisjonsfond				
Beholdning 01.01	kr	873 226	kr	1 073 226
Bruk av fondet i driftsregnskapet	kr	-	kr	(200 000)
Bruk av fondet i investeringsregnskapet	kr	-	kr	-
Avsetninger til fondet	kr	765 925	kr	-
Beholdning 31.12	kr	1 639 150	kr	873 226
Bundne driftsfond				
Beholdning 01.01	kr	10 483 050	kr	11 127 918
Bruk av fondene i driftsregnskapet	kr	(6 342 381)	kr	(2 354 868)
Bruk av fondene i investeringsregnskapet	kr	-	kr	-
Avsetninger til fondene	kr	670 000	kr	1 710 000
Beholdning 31.12	kr	4 810 669	kr	10 483 050

Sak 12/2016 Forslag til sakliste og møtestad for Vest-Telemarktinget 26. april 2016.

Bakgrunn:
I tråd med vedteke møtekalender skal Vest-Telemarktinget møtast 26. april 2016.
Vi foreslår denne gongen å legge møtet til Dalen Hotell.

I tillegg til handsaming av formelle saker som årsmelding og årsrekneskap, vert det også lagt opp til å orientere om saker som har regional interesse.
På møtet i april foreslår vi derfor at det blir orientert nærare om fylgjande saker:

- Konseptvalutgreiing (KVU) E 134 Gvammen - Vågsli
- Telemark Idrettskrets – AktivSkole365 – samarbeid
- Forslag til langtidsplan for Forsvaret - sterk reduksjon i Heimevernet

Forslag til sakliste litt som vedlegg til saken.

Forslag til vedtak:
Vest-Telemarkrådet godkjenner det framlagte forslaget til sakliste, samt at møtet i Tinget denne gongen vert lagt til Dalen Hotell.

Vedlegg til sak 12/2016 :
Forslag til sakliste til møte i Vest-Telemarktinget 26. april 2016

01/2016 Opprop

02/2016 Godkjenning av innkalling og sakliste

03/2016 Val av 1 person til å skrive under protokollen i lag med regionordførar

04/2016 Godkjenning av årsmelding og årsrekneskap for Vest-Telemarkrådet 2015

05/2016 Val av revisor

06/2016 Orientering

- Konseptvalutgreiing (KVU) E 134 Gvammen - Vågsli
- Telemark Idrettskrets – AktivSkole365 – samarbeid
- Forslag til langtidsplan for Forsvaret - sterk reduksjon i Heimevernet

Sak 13/2016 Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 – 2020. Forslag til uttale.

Bakgrunn.
I brev av 12. februar 2016 inviterer Telemark fylkeskommune til å kome med innspel til høyringsutkastet: *"Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 – 2020"*.
Uttalefrist er sett til 4. april 2016.

Forslaget er ein revisjon av *"Strategiplan for idrett og friluftsliv 2011 – 2014"*, og det er gjennomført ein brei medverknadsprosess der mellom andre kommunane har delteke.

Strategien skal vera eit styringsverktøy for politikarar og administrasjonen i Telemark fylkeskommune, og blir retningsgjevande ved fordeling av økonomiske verkemiddel, i planuttaler og i det generelle rådgjevingsarbeidet.

Arbeidet har resultert i ein ny visjon: *"Heile Telemark i bevegelse"*

og det er forma eit nytt hovudmål: *"Fleire telemarkingar og tilreisande som driv idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet."*

Vidare er det formulert fem målsettingar med tilhøyrande strategiske tilnærmingar:

1. *Fleire energieffektive og framtidsretta idrettsanlegg*
2. *Skape gode føresetnader for morgondagens toppidrettsutøvarar i Telemark*
3. *Sikre friluftsområde for ålmenta*
4. *Betre moglegheiter til fysisk aktivitetet i nærmiljøet*
5. *Telemark skal bli eit attraktivt fylke for store idrettsarrangement*

På bakgrunn av dette er det utarbeidd forslag til uttale frå Vest-Telemarkrådet.
Forslaget ligg som vedlegg til saken.

Forslag til vedtak:
Vest-Telemarkrådet godkjenner det framlagte forslaget til uttale gjeldande høyringsutkastet "Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 – 2020".

Vest-Telemarkrådet

15. mars 2020

Høyringsuttale – Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 – 2020.

Vest-Telemarkrådet viser til at det haldningsskapande arbeidet for å fremje fysisk aktivitet generelt inngår i fylkeskommunens *"Regionale strategi for folkehelse i Telemark 2012 – 2016",* og at dette høyringsutkastet gjeld tilrettelegging av anlegg og område, samt tilrettelegging for toppidrettssatsing i Telemark.

Planarbeidet har resultert i ein ny visjon: *"Heile Telemark i bevegelse"* samt eit nytt hovudmål: *"Fleire telemarkingar og tilreisande som driv idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet."*

Vi støttar visjonen og hovudmålsettinga slik den er formulert i planen, der ein mellom anna har fokus på dei tre føresetnadene: interkommunalt samarbeid, frivillig innsats og auka kompetanse.

Interkommunalt samarbeid.
Det er positivt at fylkeskommunen held fram med å vera pådrivar for det vidare samarbeidet omkring prosjekt, planarbeid, anleggsutvikling og organisering.

Frivillig innsats.
Frivillig innsats er heilt avgjerande for å iverksetje dei mange idrettsarrangementa og drive dei ulike idrettsanlegga i Telemark
Synleggjering og auka fokus på det frivillige arbeidet i Telemark, er viktig for at denne innsatsen blir vidareført.

Auka kompetanse.
Vi ser det som positivt at ei treårig prosjektstilling innafor idrett no blir permanent, og at Telemark fylkeskommune på denne måten vidarefører arbeidet mot kommunane og dei frivillige organisasjonane.

Vest-Telemarkrådet sluttar seg til høyringsutkastet *"Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 – 2020".*

Venleg helsing
Vest-Telemarkrådet

Erik Skjervagen
Regionordførar

Kjell Gunnar Heggenes
Regionrådsleiar

Vest-Telemarkrådet, Kviteseidgata 18, 3850 Kviteseid
Tlf: 415 52 775, kgh@vest-telemark.no, www.vt-radet.no
Org. nr: 975.476.588

Telemark fylkeskommune
Postboks 2844
3702 Skien

Vest-Telemarkrådet
Kviteseidgata 18
3850 KVITESEID

Vedr. Saknr. 16-03590 Dokumentnr. 16-03590-1

Vedlagt følger brev fra Telemark Fylkeskommune.

Telemark Fylkeskommune har startet med å sende ut posten digitalt. Dette er i tråd med regjeringens digitaliseringsprogram "På nett med innbyggerne". Digital kommunikasjon skal være førstevalg i samhandlingen mellom det offentlige, innbygger og næringsliv.

Til deg som fikk dette brevet på papir: Vet du at du kan motta og lese brev fra Telemark fylkeskommune digitalt i Altinn? Da vil du kunne lese brevet i samme øyeblikk som når saksbehandler sender det. Logg deg inn på www.altinn.no for å registrere ditt mobilnummer og e-postadresse. Dette gjør du under «Min profil» - «Mine innstillinger – meg selv». Du vil nå motta et varsel på sms og e-post når du får ny post fra fylkeskommunen.

Bedrifter og organisasjoner kan lese dokumentet elektronisk i Altinn via en forhåndsdefinert rolle. Varsel sendes til registrert e-postadresse. Ønsker du å lese mer om forhåndsdefinerte roller og tilgangsstyring i Altinn, finner du det her: https://www.altinn.no/Portalhjelp/Administrere-rettigheter-og-prosessteg/

Har du ikke åpnet dokumentet i Altinn innen to døgn, blir det skrevet ut og sendt via Posten.

TELEMARK
fylkeskommune

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

/Team folkehelse, idrett og friluftsliv

Vår dato	12.02.2016
Deres dato	
Vår referanse	16/03590-1
Deres referanse	
Vår saksbehandler	Therese Surdal Lahus

Høring - Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 - 2020

Telemark fylkeskommune sender med dette ut «Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 – 2020» på høring.

Strategien er en revisjon av «Strategiplan for idrett og friluftsliv 2011 - 2014». Planarbeidet startet våren 2015, og fylkeskommunen har gjennomført en bred medvirkningsprosess med kommuner, frivillige organisasjoner og andre samarbeidsaktører. Resultatet er en ny visjon *Hele Telemark i bevegelse!* og et nytt hovedmål *Flere telemarkinger og tilreisende som driver idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet.* Videre er det utarbeidet fem målsetninger med tilhørende strategiske tilnærminger for kommende planperiode.

Høringsutkastet ligger vedlagt. Aktuelle dokumenter kan også lastes ned her:
http://www.telemark.no/Planer/Planer-og-strategier-i-arbeid

Høringsinnspill sendes til: Telemark fylkeskommune, Postboks 2844. 3702 Skien eller på post@t-fk.no

Frist for høringsinnspill er 4.april 2016.

Innspillene blir bearbeidet av fylkesrådmannen for politisk behandling i hovedutvalg og fylkesutvalg i mai og endelig behandling i fylkestinget 7.-8.juni 2016.

Eventuelle spørsmål kan rettes til undertegnede.

Med vennlig hilsen

Therese Surdal Lahus

Therese.Surdal.Lahus@t-fk.no
+47 35 91 74 32

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

TELEMARK
fylkeskommune

/Team folkehelse, idrett og friluftsliv

Vår dato 12.02.2016
Vår referanse 16/03590-1

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
AT Skog		Postboks 116 Sentrum	3701 SKIEN
Aust-Agder Fylkeskommune		Postboks 788 Stoa	4809 ARENDAL
Bamble kommune		Postboks 80	3993 LANGESUND
Buskerud fylkeskommune		Postboks 3563	3007 DRAMMEN
Bø kommune		Postboks 83	3833 BØ I TELEMARK
Drangedal kommune		Gudbrandsvei 7	3750 DRANGEDAL
Elevorganisasjonen I Telemark		Hubrovegen 3	3940 PORSGRUNN
Form for Natur og Friluftsliv Telemark i Telemark	Mariken Kjøhl	Postboks 3089	3707 SKIEN
Fortidsminneforeningen i Telemark		postboks 236 Sentrum	3701 SKIEN
Friluftsrådet Sør		Postboks 324	4803 ARENDAL
Frivillighetssentralene i Telemark		Postboks 1821	3703 SKIEN
Fylkeskommunalt råd for personer med nedsatt funksjonsevne			
Fylkesmannen i Telemark		Postboks 2603	3702 SKIEN
Fyresdal kommune		Svalestogvegen	3870 FYRESDAL
Grenland friluftsråd		Postboks 158	3701 SKIEN
Grenlandssamarbeidet		Postboks 158	3701 SKIEN
Hjartdal kommune		Kommunehuset	3692 SAULAND
Høgskolen i Sørøst-Norge		Postboks 235	3603 KONGSBERG
Innovasjon Norge Telemark		Uniongata 18Kunnskapsverkstedet	3732 SKIEN
Kongsbergregionen		Postboks 115	3602 KONGSBERG
Kragerø kommune		Postboks 128	3791 KRAGERØ
KS Telemark		Fylkesbakken 6	3715 SKIEN
Kviteseid kommune		Kommunehuset	3850 KVITESEID
LO Telemark		Postboks 2514, Kjørbekk	3702 SKIEN
Mental helse Telemark		Postboks 366	3701 SKIEN
Midt-Telemark Næringsutvikling		Kyrkjevegen 6	3800 BØ I TELEMARK
Midt-Telemarkrådet		Postboks 83	3833 BØ I TELEMARK
Naturvernforbundet i		Vetle Mulesvei 16	3944 PORSGRUNN

Postadresse: Postboks 2844 3702 Skien
Besøksadresse:
Sentralbord 35 91 70 00
Foretaksregisteret: 940 192 226
E-post: post@t-fk.no
www.telemark.no

TELEMARK
fylkeskommune

Telemark		
NAV Telemark	Postboks 2860 Kjørbekk	3702 SKIEN
NHO Telemark	Direktør Smidths gt. 3	3732 SKIEN
Nissedal kommune	Treungen	3855 TREUNGEN
Nome kommune	Ringsevja 30	3830 ULEFOSS
Notodden kommune	Postboks 193	3672 NOTODDEN
Notodden Utvikling	Heddalsveien 11Hydroparken bygg 90	3674 NOTODDEN
Porsgrunn kommune	Postboks 128	3901 PORSGRUNN
Sauherad kommune	Idunvoll 3	3812 AKKERHAUGEN
Seljord kommune	Brøløsvegen 13 A	3840 SELJORD
Siljan kommune	Postboks 16	3749 SILJAN
Skien kommune	Postboks 158 Sentrum	3701 SKIEN
Statens vegvesen Region Sør	Serviceboks 723 Stoa	4808 ARENDAL
Studentorganisasjonen i Telemark	Kjølnes Ring 56	3918 PORSGRUNN
Telemark bonde- og småbrukarlag	Frølandvegen 68	3692 SAULAND
Telemark fylkeskommunale eldreråd		
Telemark idrettskrets	Idrettens HusFridtjof Nansensgate 19 c	3722 SKIEN
Telemark innvandrerråd	Storgata 26	3970 LANGESUND
Telemark Landbruksselskap	Postboks 2603	3702 SKIEN
Telemark Røde Kors	Postboks 3060	3707 SKIEN
Telemark Skogselskap	Håtveitvegen 15	3810 GVARV
Telemark turistforening	Postboks 3089 Handelstorget	3707 SKIEN
Telemark ungdomsråd		
Telemark utviklingsfond		
Telemarksforskning	Postboks 4	3833 BØ I TELEMARK
Telemarkskanalen Regionalpark	Telemark fylkeskommunePostboks 2844	3702 SKIEN
Tinn kommune	Postboks 14	3661 RJUKAN
Tokke kommune	Storvegen 60	3880 DALEN
Trygg Trafikk Telemark	Postboks 277 - Oslo sentrum	0103 OSLO
Ungt entreprenørskap Telemark	Uniongata 18	3732 SKIEN
Vekst i Grenland IKS	Uniongata 18	3732 SKIEN
Vest-Agder fylkeskommune	Postboks 517 Lund	4605 KRISTIANSAND S
Vestfold fylkeskommune	Pb. 2163	3103 TØNSBERG

Postadresse:
Postboks 2844
3702 Skien

Besøksadresse:

Sentralbord
35 91 70 00

Foretaksregisteret: 940 192 226
E-post: post@t-fk.no
www.telemark.no

TELEMARK
fylkeskommune

Vest-Telemark Næringsutvikling AS	Granlivegen 1A	3850 KVITESEID
Vest-Telemarkrådet	Kviteseidgata 18	3850 KVITESEID
Vinje kommune	Vinjevegen 192	3890 VINJE
Visit Telemark AS	KunnskapsverkstedetUniongata 18	3732 SKIEN

Kopimottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Bamble videregående skole		Postboks 2844	3702 SKIEN
Bø vidaregåande skule		Postboks 2844	3702 SKIEN
Hjalmar Johansen videregående skole		Postboks 2844	3702 SKIEN
Kragerø videregående skole		Postboks 2844	3702 SKIEN
Nome videregående skole		Postboks 2844	3702 SKIEN
Notodden videregående skole		Postboks 2844	3702 SKIEN
Porsgrunn videregående skole		Postboks 2844	3702 SKIEN
Rjukan videregående skole		Postboks 2844	3702 SKIEN
Skien videregående skole		Postboks 2844	3702 SKIEN
Skogmo videregående skole		Postboks 2844	3702 SKIEN
Vest-Telemark vidaregåande skule		Postboks 2844	3702 SKIEN

Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 - 2020

Høringsutkast

TELEMARK
fylkeskommune

Hele Telemark i bevegelse!

«Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 – 2020» er en revidering av «Strategiplan for idrett og friluftsliv 2011 – 2014.» Strategiarbeidet har vært ledet av fylkesidrettskonsulent Therese Surdal Lahus, og representanter fra fylkeskommunens ulike fagavdelinger har sittet i arbeidsgruppen. Visjonen og målsetningene er utarbeidet etter en bred medvirkningsprosess der kommuner, frivillige organisasjoner og andre samarbeidsaktører har gitt innspill til strategiarbeidet.

Strategien vil være et styringsverktøy for politikere og administrasjonen i Telemark fylkeskommune. Den vil være retningsgivende ved fordeling av økonomiske virkemidler, i planuttalelser og i det generelle rådgivningsarbeidet.

Gjennom strategien blir fagområdet idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet koblet sammen med andre fylkeskommunale utviklingsoppgaver. Hensikten er å synliggjøre hvordan fagområdet bidrar til å skape regional utvikling og vekst i fylket.

Vi takker alle våre samarbeidsaktører for deltakelse og gode innspill i strategiarbeidet. Vi ser fram til å jobbe sammen om å få hele Telemark i bevegelse!

Skien, 12.februar 2016

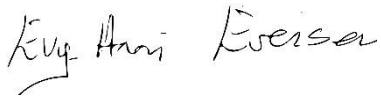

Evy-Anni Evensen
Fylkesrådmann

Innhold

1. Hva vil vi oppnå? 4
1.1 Visjon 4
1.2 Hovedmål 4
1.3 Målsetninger og strategiske tilnærminger 4
1.4 Prioritert målgruppe 5

2. Hva er utgangpunktet? 6
2.1 Fem perspektiver på idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 6
2.2 Statlige føringer 7

3. Hvor er vi? Hvor beveger vi oss videre? 8
3.1 Forutsetninger 8
3.2 Idrettsanlegg 10
3.3 Toppidrett 11
3.4 Friluftsliv 12
3.5 Fysisk aktivitet 13
3.6 Idrettsarrangement 14

4. Hvordan følger vi opp strategien? 15
4.1 Økonomiske virkemidler 15
4.2 Samarbeidsaktører 16

5. Kilder 17

6. Vedlegg 19
6.1 «Fysisk aktivitetsprofil 2016» 19

1. Hva vil vi oppnå?

1.1 Visjon

Hele Telemark i bevegelse!

1.2 Hovedmål

Flere telemarkinger og tilreisende som driver idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet

Basert på tilgjengelig tallmateriale har Telemark fylkeskommune tegnet et bilde av hva som er aktivitetsnivået blant innbyggerne og tilreisende i Telemark. «Fysisk aktivitetsprofil 2016» ligger som vedlegg til strategien. Denne profilen vil brukes som grunnlag når strategien skal revideres og sammenlignes opp mot ny «Fysisk aktivitetsprofil 2020». Man vil da ha mulighet til å si noe om måloppnåelse og om flere telemarkinger og tilreisende har drevet med idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet i planperioden.

1.3 Målsetninger og strategiske tilnærminger

For å få flere telemarkinger og tilreisende til å drive med idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet har fylkeskommunen fem målsetninger for den kommende planperioden. De strategiske tilnærmingene sier noe om hvordan vi vil arbeide for å nå hver målsetning. De strategiske tilnærmingene tar utgangspunkt i fem perspektiver; opplevelse, folkehelse, næring, nærmiljøet og klima og miljø, som blir omtalt i kapittel 2.

1. Flere energieffektive og fremtidsrettede idrettsanlegg

Telemark fylkeskommune skal:

- ta en ledende rolle i forprosjekt knyttet til etableringen av store idrettsanlegg med regionale interesser, og som dekker behov på tvers av kommunegrensene.
- prioritere fremtidsrettede regionale idrettsanlegg og vurdere muligheten for å etablere en økonomisk søknadsordning til slike anlegg.
- arbeide for å øke kunnskapen om energieffektiv drift av idrettsanlegg og tilby kompetansehevende tiltak for anleggseiere

2. Skape gode forutsetninger for morgendagens toppidrettsutøvere i Telemark

Telemark fylkeskommune skal:

- sikre tilrettelegging i de videregående skolene slik at unge som vil satse på en toppidrettskarriere kan kombinere det med skolegang.
- støtte etableringen av et regionalt kompetansesenter for toppidrett i BTV – regionen.
- opprettholde den fylkeskommunale stipendordningen til unge toppidrettsutøvere

3. Sikre friluftsområder for allmennheten

Telemark fylkeskommune skal:

- lede koordineringsarbeidet med kartlegging og verdsetting av viktige friluftsområder i kommunene.

- være faglig ressurs for kommuner/ interkommunale friluftsråd som ønsker statlig sikring (kjøp) av arealer til friluftsformål.
- støtte opp om etablerte interkommunale friluftsråd og bistå kommuner i en oppstartsfase for å få til en slik etablering.
- prioritere støtte til aktiviteter som fremmer høstingsbasert friluftsliv og som øker rekrutteringen til fritidsfiske og jakt.

4. Bedre muligheter til fysisk aktivitet i nærmiljøet

Telemark fylkeskommune skal:

- tilrettelegge med gode aktivitetsstimulerende uteanlegg ved de videregående skolene i fylket.
- prioritere nærmiljøanlegg for barn og unge og særlig vektlegge anlegg som stimulerer til nye og kreative aktiviteter.
- støtte opp om sykling som aktivitet, transport og turismeprodukt, og prioritere turveier, turstier, turløyper for sommer- og vinter aktivitet.

5. Telemark skal bli et attraktivt fylke for store idrettsarrangement

Telemark fylkeskommune skal:

- samle relevante aktører med betydelig arrangørkompetanse og etablere et forum hvor denne kompetansen kan deles med andre og videreutvikles.
- utarbeide et strategidokument for store idrettsarrangement for å sikre en helhetlig satsing og optimalisering av ringvirkninger.

1.4 Prioritert målgruppe

Prioritert målgruppe er *barn og unge, med særlig vekt på ungdom.* For å sikre en bærekraftig utvikling trenger Telemark flere unge innbyggere med overskudd til å delta i arbeidslivet, politikken, frivillige organisasjoner og i arbeidet med å utvikle gode bomiljø.

En forutsetning for positiv utvikling hos barn og unge, både fysisk og psykisk, er gode muligheter for fysisk aktivitet. Å utøve idrett og friluftsliv sammen med andre bidrar til økt sosialisering og inkludering. Gode vaner i barne- og ungdomsårene har betydning for god helse livet ut. Barn og unge er også morgendagens foreldre, og foreldrenes levevaner påvirker barns helse.

Barn og unge tilbringer store deler av dagen på skoler og skolefritidsordninger. På disse arenaene når man barne- og ungdomsgruppen som helhet, uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn. Trygge skoleveier og attraktive skolegårder er viktig for å stimulere til fysisk aktivitet. Fylkeskommunens største virksomhetsområde er videregående opplæring og fylkeskommunen har et særlig ansvar med å legge til rette for en fysisk aktiv skolehverdag for ungdommene i fylket.

Det skjer en endring i aktivitetsmønsteret i ungdomsårene. Fra å drive med flere idrettsaktiviteter i barneårene, spesialiserer man seg ofte i én idrett. Omfanget av organisert trening og konkurranser blir større. Noen ungdommer velger å satse og jobber målrettet mot en toppidrettskarriere. Andre begynner heller med egenorganisert trening, gjerne i kommersielle treningsstudio. Den organiserte idretten merker et betydelig frafall i ungdomsårene. Fylkeskommunen vil støtte idrettens mål om å bevare ungdom i organisert idrett lengst mulig (gi alle et tilbud) både som utøvere, trenere og ledere. Det gjelder også for fylkets friluftslivs - organisasjoner som tilbyr aktiviteter for ungdom. Videre bør det offentlige tilrettelegge for egenorganisert aktivitet, og særlig vektlegge anlegg som retter seg mot ungdomsgruppen.

2. Hva er utgangpunktet?

«Strategi for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2016 – 2020» synliggjør fylkeskommunens satsing på fagområdet. Strategien er særlig rettet mot *tilrettelegging av anlegg og områder*, samt *tilrettelegging for toppidrettsatsing* i Telemark. Holdningsskapende arbeid for å fremme fysisk aktivitet generelt inngår ikke i strategiens målsetninger. Dette ivaretas gjennom fylkeskommunens «Regionale strategi for folkehelse i Telemark 2012 – 2016».

Strategien er utarbeidet i tråd med andre fylkeskommunale planer og satsingsområder. Vi har definert *fem perspektiver* i strategien for å få frem disse koblingene og for å vise at fagområdet er viktig for å nå fylkeskommunens overordnede visjon om *Bærekraftige Telemark*.

2.1 Fem perspektiver på idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet

Opplevelse
Idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet har stor betydning for den enkelte og er viktig for vår livskvalitet. Et mangfold av aktiviteter gir oss utfordringer og opplevelse av glede og mestring. Det er også en kilde til rekreasjon, avkobling og naturopplevelser. Mange aktiviteter utføres sammen med andre og er viktige for å skape tilhørighet i sosiale fellesskap. Det er viktig å verdsette at idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet har en verdi i seg selv (egenverdi), uavhengig av andre formål enn sitt eget.

Folkehelse
Idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet er helsefremmende. Det har direkte nytteverdi for den enkeltes fysiske og psykiske helse. Sunne og friske innbyggere og arbeidstakere har også stor økonomisk nytteverdi for samfunnet. Basert på de største folkehelseutfordringene i Telemark, er fysisk aktivitet og friluftsliv et av fem satsingsområder i «Regional strategi for folkehelse». I «Regional plan for oppvekst og kompetanse» er fysisk aktivitet og psykososialt oppvekstmiljø også viktige satsingsområder. Telemark fylkeskommune arbeider for å redusere sosial ulikhet i helse og legge til rette for at barn og unge er fysisk aktive minst 90 minutter i barnehager, 60 minutter i grunnskole og 30 minutter i videregående skoler.

Deltakelse i organisasjonslivet og i idretts- og friluftslivsaktiviteter er også viktig for å integrere og inkludere alle i et fellesskap. Universelt utformede omgivelser er avgjørende for den enkeltes livskvalitet. Det offentlige har et særlig ansvar for å gjøre anlegg og områder tilgjengelig for alle.

Næring
En av fylkeskommunes overordnede målsetninger er å legge til rette for og bidra til flere arbeidsplasser i fylket. Gjennom «Regional plan for nyskaping og næringsutvikling» og «Regional plan for reiseliv og opplevelser» arbeider man systematisk for mer nyskaping og innovasjon, flere nyetableringer, bedre områdeutvikling, god profilering/markedsføring og for å gjøre Telemark til et attraktivt sted å bo og besøke. Tilrettelegging av anlegg og områder for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet og store idrettsarrangement har en direkte nytteverdi for næringslivet, spesielt for reiselivet og opplevelsesnæringer. Samarbeid mellom frivillige organisasjoner, næringslivet og det offentlige stimulerer ofte til innovative prosjekter og tiltak. Gode eksempler er fylkets unike attraksjoner som Telemarkskanalen regionalpark og UNESCO verdensarvområdene på Notodden og i Tinn.
I «Strategi for kultur og kulturarv» skal fylkeskommunen satse spesielt på formidling av historien og kulturarven knyttet til disse områdene.

Nærmiljøet
I «Regional plan for samordna areal og transport i Telemark» (ATP) arbeider man for å gjøre Telemarks byer og tettsteder mer attraktive og tilgjengelige for bolig, bedrift og besøk. Anlegg og områder for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet er viktig for å utvikle gode bomiljøer og levende lokalsamfunn. Slik tilrettelegging må sees i sammenheng med fylkets definerte senterstruktur og arbeidet med stedsutvikling. For at folk skal ønske å bo og oppholde seg i Telemark, må det finnes tilgjengelige og gode møteplasser og inkluderende aktiviteter for alle aldersgrupper. Nærmiljøet er viktig og det offentlige har et særlig ansvar for å sikre områder gjennom arealplanleggingen.

Klima og miljø
Innenfor fagområdet idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet er det flere forhold som berører de klima- og miljømessige utfordringene samfunnet står ovenfor. Når det gjelder miljøvennlig transport er en fellesnevner i plandokumentene «ATP Telemark /Grenland», «Strategi for myke trafikanter i Grenland» og «Bypakke Grenland» at det skal være attraktivt å gå og sykle i nærmiljøet. Det er et mål at alle innbyggerne i Grenland skal ha tilgang til grøntarealer uten å måtte benytte bil. Universelt utformede og tilgjengelige gang- og sykkelveier, turveier og - stier er viktig for effektive og trygge gangforbindelser til barnehage/skole, jobb, lokalsenter, idrettsanlegg m.m. Det bidrar til mindre bilbruk og mer fysisk aktivitet i hverdagen.
I utbyggingen av nye og ved rehabilitering av eksisterende idretts- og friluftslivsanlegg er det viktig å ha fokus på miljøvennlige løsninger. Det kan for eksempel være utskifting av lysanlegg med pcb-holdig armatur, avfallshåndtering av brukt kunstgress, og valg av materialer og oppvarmingskilder som bidrar til en energieffektiv drift av anleggene. Økt bevissthet om naturen og en god forvaltning av dens ressurser (i denne sammenheng vilt og fiske) har dessuten en positiv betydning for miljøet.

2.2 Statlige føringer

Idrett
Telemark fylkeskommune har forvaltningsansvar for spillemidler til anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet. Spillemidler er hjemlet *i Lov om pengespill* (Pengespilloven). Kulturdepartementet har fastsatt særskilte krav til prosedyre og behandling av søknader. Spillemiddelbestemmelsene regulerer fylkeskommunens saksbehandling av tilskuddsordningen. Statlig idrettspolitikk er nedfelt i *Meld.St.26 (2011 - 2012)* «Den norske idrettsmodellen». Staten ønsker gjennom sin virkemiddelbruk å legge til rette for at alle som ønsker det, skal ha mulighet til å delta i organiserte idrettsaktiviteter eller drive egenorganisert aktivitet. Den viktigste forutsetningen for dette er satsing på anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Friluftsliv er et område som skal styrkes, i tillegg til fokuset på anleggstyper som har stort brukspotensial og anlegg som retter seg mot barn og unge (nærmiljøanlegg).

Friluftsliv
Telemark fylkeskommune har forvaltningsansvar for statlige tilskuddsordninger til friluftsliv og forvaltning av høstbare arter av vilt og innenlands fisk. Fylkeskommunen skal arbeide for å sikre allemannsretten og friluftslivets arealbehov gjennom god arealplanlegging og statlig sikring av friluftsområder. Til grunn ligger *Friluftsloven* som sier at alle skal ha lov til å ferdes og oppholde seg i utmark i Norge. Statlig friluftslivspolitikk er nedfelt i *Meld. St. 39 (2001 – 2002)* «Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet». Statens mål med friluftslivet er å sikre allemannsretten, å gi barn og unge mulighet til naturopplevelser og til å utvikle ferdigheter i friluftsliv, ta vare på friluftslivets natur- og kulturgrunnlag og muligheten til å oppleve stillhet, fred og ro som viktige kvaliteter for friluftslivet. Videre er det utarbeidet nasjonale strategier og planer som understreker betydningen av hverdagsfriluftsliv og tilgang til attraktive områder og ferdselsårer for friluftsliv.

Fysisk aktivitet
Folkehelsearbeid er en lovpålagt oppgave for fylkeskommunen. *Folkehelseloven* er rammeverket for alt helsefremmende og forebyggende arbeid. Lovens formål er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og utjevner sosiale helseforskjeller. Fylkeskommunen har fire definerte oppgaver: 1) være pådriver for og samordne folkehelsearbeidet i fylket, 2) ha oversikt over og analyse av helsesituasjon og påvirkningsfaktorer, 3) formidle og stimulere til kunnskapsbaserte folkehelsetiltak og 4) fremme folkehelse innenfor fylkeskommunens egne ansvarsområder. I tillegg til folkehelseloven er folkehelsearbeidet underlagt en rekke nasjonale føringer i form av lovverk, utviklingsrapporter, rundskriv og stortingsmeldinger.

Som ansvarlig for videregående opplæring, må Telemark fylkeskommune følge *Opplæringsloven*. Det innebærer at alle elever i videregående skole har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Skolene skal planlegges, bygges, tilrettelegges og drives slik at det blir tatt hensyn til tryggheten, helsa, trivselen og læringen til elevene. Det fysiske miljøet på skolen skal være i samsvar med de faglige normene som fagmyndighetene til enhver tid anbefaler.

3. Hvor er vi? Hvor beveger vi oss videre?

I «Strategiplan for idrett og friluftsliv 2011 – 2014» var det seks hovedmål. Under hvert hovedmål var det formulert strategier og tiltak.

1) Et aktivt interkommunalt samarbeid
2) Attraktive tilbud for friluftsliv og aktivitet i nærmiljøet
3) Fremtidsretta regionale idrettsanlegg
4) Felles bruk og samlokalisering
5) Forutsigbare rammevilkår for frivillige organisasjoner
6) Bedre talentutvikling.

Kapittel 3 sier noe om måloppnåelse, status og nye utviklingstrekk. Etter evaluering av forrige strategiplan har vi valgt å trekke ut tre *forutsetninge*r som vi mener må foreligge for å nå nye målsetninger. Disse forutsetningene er *interkommunalt samarbeid, frivillig innsats* og *økt kompetanse*. I forrige strategiplan lå disse forutsetningene inne i hovedmål og strategier. Ved å trekke dem ut får vi spisset nye målsetninger og det blir en klarere avgrensning mot fylkeskommunens generelle driftsoppgaver.

3.1 Forutsetninger

Interkommunalt samarbeid
Telemark fylkeskommune har i tråd med «Strategi for idrett og friluftsliv 2011 – 2014» vært en pådriver for mer interkommunalt samarbeid om prosjekter, planarbeid, anleggsutvikling og organisering. Fylkeskommunen har støttet arbeidet økonomisk og administrativt. Erfaring viser at vi kan legge til rette for og oppfordre til samarbeid, men resultatene av arbeidet er først og fremst avhengig av en vilje til samarbeid lokalt.

Noen eksempler på interkommunalt samarbeid fra forrige planperiode er: Grenlandskommunene Skien, Porsgrunn og Bamble og Midt-Telemark kommunene Bø og Sauherad som samarbeidet ved utarbeidelse av nye kommunedelplaner for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. Prosjektet Vandre Telemark var en interkommunal satsing på turveier, turstier og turløyper og videreutvikling av vandreprodukt i Vest-Telemarkkommunene, Hjartdal og Tinn kommuner. Flere idrettslag og kommuner samarbeidet om fremtidige anleggsplaner, særlig gjaldt dette regional friidrettshall og sentralt rulleskianlegg i Grenland, men ingen nye interkommunale idrettsanlegg ble realisert i forrige planperiode. Når det gjelder friluftsliv valgte fire kommuner å delta i eller etablere interkommunale friluftsråd, et samarbeid om forvaltning av friluftsoppgaver lokalt.

På flere områder er interkommunalt samarbeid en forutsetning for å skape resultater. Telemarkskanalen regionalpark og UNESCO verdensarvområdene er to gode eksempler. Regionalparken ble etablert i 2012 som et interkommunalt samarbeid mellom de seks kanalkommunene, Telemark fylkeskommune og Telemarkskanalen FKF. I 2015 førte samarbeidet mellom kommunene Notodden, Tinn og Vinje til at den unike industriarven på Rjukan og Notodden ble tildelt UNESCO verdensarvstatus. Fylkeskommunen vil fremover arbeide for å øke disse områdenes attraktivitet som reisemål og bosted. Her spiller tilrettelegging for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet en viktig rolle.

Frivillig innsats
Frivillige organisasjoner yter et stort bidrag til samfunnet gjennom omfattende frivillig innsats. Medlemsorganisasjonene til idretten og friluftslivet er de største frivillige organisasjonene i Telemark. Fylkeskommunen ønsker et tett og godt samarbeid med disse organisasjonene for å skape resultater. Frivillig innsats er en forutsetning for at det skal arrangeres store idrettsarrangement, bygges idrettsanlegg, drives toppidrettsatsing, sikres friluftsområder og tilrettelegges for fysisk aktivitet.

Telemark fylkeskommune utarbeidet og inngikk partnerskapsavtaler med Telemark idrettskrets og Telemark Turistforening for perioden 2013 – 2015. Hensikten med avtalene var å skape forutsigbare rammevilkår for disse organisasjonene og forplikte begge parter til å nå felles mål. Det er ønskelig å reforhandle og videreføre partnerskapsavtalene fra 2016 og knytte avtalene opp til nye målsetninger i denne strategien. Vi vil vurdere om det er hensiktsmessig å ha en avtale med Forum for Natur og Friluftsliv og innlemme Telemark Turistforening, som er en den største organisasjonen i forumet, i denne avtalen.

Etter initiativ fra flere frivillige organisasjoner ble Forum for Frivillighet og Folkehelse opprettet i forrige planperiode. Dette var en oppfølging av fylkeskommunens regionale strategi for folkehelse. Telemark fylkeskommune vil fremover utarbeide en egen frivillighetspolitikk for å synliggjøre og styrke det frivillige arbeidet i Telemark.

Økt kompetanse
Kompetanse er en forutsetning for å nå nye målsetninger i strategien. Det ligger i fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør å informere, veilede og bistå i planprosesser, søknadsprosesser og sikringssaker.

Telemark fylkeskommune gjennomførte en rekke kompetansehevende tiltak i forrige planperiode. Fylkeskommunen har et særlig ansvar for å øke kompetansen i kommunesektoren, men bistår også med råd og veiledning til de frivillige organisasjonene. Årlig fylkeskommunal driftsstøtte til Telemark Idrettskrets, Forum for Natur og Friluftsliv og skyttersamlagene skal gå til kompetansehevende tiltak ovenfor deres respektive lag og foreninger.

Det ble i 2013 opprettet en treårig prosjektstilling på idrett i Telemark fylkeskommune, for å tilby tettere oppfølging til kommuner og frivillige organisasjoner på idrettssaker generelt og spillemiddelordningen spesielt. Med bakgrunn i synlige resultater og gode tilbakemeldinger fra eksterne aktører, blir stillingen omgjort til fast stilling fra 2016.

I planprosessen har det kommet innspill på at det offentlige bør ha mer tverrfaglig kompetanse og at fylkeskommunen bør ha flere administrative ressurser til tettere oppfølging av friluftsaker og kompetansehevende tiltak ovenfor friluftslivsorganisasjoner. Høsten 2015 ble det etablert et nytt team for Folkehelse, idrett og friluftsliv i fylkeskommunen. Teamet vil samlet sett ha større kapasitet til å følge friluftslivsaker fremover. Det arbeides også med å etablere strukturer for økt tverrfaglig samarbeid og kunnskapsdeling mellom fylkeskommunens ulike avdelinger.

3.2 Idrettsanlegg

Gode funksjonsriktige idrettsanlegg er viktig for den organiserte idretten, særlig for barn og unge som er den viktigste målgruppen i anleggsutbyggingen. Rapporten «Norsk idrettsindeks 2015» fra Telemarksforskning viser at anleggsdekningen (anlegg per innbygger) i Telemark er god - 28 prosent over landsgjennomsnittet. Det påvirker den årlige overføringen av spillemidler til fylket. I den statlige fordelingsnøkkelen blir anleggsdekning vektet med 25 prosent, innbyggertall med 25 prosent og søknadssum med 50 prosent. Den geografiske strukturen til kommunene er ikke med i beregningen av anleggsdekning, og det slår negativt ut for Telemark. Flere desentraliserte kommuner vil være avhengig av flere anlegg dersom innbyggerne skal ha tilfredsstillende anlegg lokalt der de bor.

I forrige planperiode har det vært en positiv utvikling i tildelingen av spillemidler til Telemark. Det skyldes i hovedsak to ting, innføring av ny fordelingsnøkkel der idrettsformål skal få 64 prosent av det totale overskuddet fra Norsk Tipping og flere godkjente spillemiddelsøknader fra fylket. I tillegg har det vært en rekordstor søknadsmasse på nærmiljøanlegg.

Rapporten «Norsk idrettsindeks 2015» viser at idretten eier 41 prosent av idrettsanleggene i Telemark, det offentlige eier 45 prosent og andre selskaper og organisasjoner eier 14 prosent. Det er et betydelig større idrettslig eierskap til idrettsanlegg i Telemark sammenlignet med nabofylker og landet for øvrig. I andre fylker står det offentlige for anleggsutbyggingen i mye større grad. Den organiserte idretten har i planarbeidet gitt innspill på hvilke utfordringer det medfører. Idrettslag må bruke egne midler på investering og drift av anlegg i stedet for aktivitet. Med årlige utskiftninger av frivillige i verv, kreves det et kontinuerlig tilbud av kompetansehevende tiltak på søknadsordninger, anleggsutforming og planarbeid fra fylkeskommunen.

Telemark fylkeskommune har ikke økonomiske støtteordninger til drift av idrettsanlegg. Vi må heller ta i bruk andre virkemidler og nettverk. Fylkeskommunen vil fremover sette drift av idrettsanlegg på dagsorden. Det er behov for økt kompetanse når det gjelder energieffektiv drift og tilskuddsordninger på energibesparende tiltak i idrettsanlegg.

I «Strategiplan for idrett og friluftsliv 2011 – 2014» var fremtidsrettede regionale idrettsanlegg et hovedmål. Fylkeskommunen skal prioritere anlegg med regionale interesser og som dekker et behov i flere kommuner. Det ble i forrige planperiode tildelt regionale utviklingsmidler til et forprosjekt knyttet til utbygging av idrettsanlegg på Kjølnes i Porsgrunn kommune. Det ble også påbegynt et arbeid for å vurdere mulighetene for en regional friidrettshall i Grenland. Erfaringene viser at dette er for store prosesser til at idretten kan kjøre dem alene basert på frivillig innsats. Det er et ønske at fylkeskommunen tar en ledende rolle i forprosjekt knyttet til regionale idrettsanlegg fremover.

Fylkeskommunen fikk i forrige planperiode utarbeidet kriterier for regionale idrettsanlegg. Tilbakemeldingene fra eksterne aktører er at de ikke fungerer godt i praksis. Det skyldes blant annet et krav i kriteriene om at slike anlegg skal være godkjent som interkommunale ut ifra de statlige spillemiddelbestemmelsene. Det er grunn til å revidere kriteriene fremover og samtidig vurdere hvilke anlegg som skal ha regional status. Dette arbeidet bør skje i tett samarbeid med Telemark idrettskrets som holder på å revidere «Idrettens anleggsplan». Anleggsplanen bygger på en behovsvurdering fra alle særidretter og idrettslag i Telemark. Fylkeskommunen vil oppfordre idretten til å kategorisere og selv prioritere utbyggingsrekkefølge på prioriterte anlegg for den organiserte idretten fremover.

En annen tilbakemelding på at kriteriene for regionale idrettsanlegg ikke fungerer, er manglende muligheter for økonomisk støtte. Regionale idrettsanlegg er store, kostnadskrevende anlegg som krever betydelige ressurser til investering og drift. Manglende initiativ til etablering av slike anlegg skyldes blant annet usikkerhet knyttet til mulige støtteordninger. Det er i planarbeidet spilt inn behov for en forutsigbar søknadsordning for investeringsmidler, slik det finnes i andre fylker. Fylkeskommunen bør fremover utrede om det er mulig å få til noe tilvarende i Telemark.

Oppsummering
I kommende planperiode vil Telemark fylkeskommune arbeide for *flere energieffektive og fremtidsrettede idrettsanlegg* ved å:

- ta en ledende rolle i forprosjekt knyttet til etableringen av store idrettsanlegg med regionale interesser, og som dekker behov på tvers av kommunegrensene.
- prioritere fremtidsrettede regionale idrettsanlegg og vurdere muligheten for å etablere en økonomisk søknadsordning til slike anlegg.
- arbeide for å øke kunnskapen om energieffektiv drift av idrettsanlegg og tilby kompetansehevende tiltak for anleggseiere

3.3 Toppidrett

Et av hovedmålene i «Strategiplan for idrett og friluftsliv 2011 – 2014» var bedre talentutvikling. Fylkeskommunen arbeidet ut fra fire strategier hvor den ene var å etablere en stipendordning for unge utøvere. Ordningen ble opprettet i 2011 og det har blitt delt ut fem stipend på til sammen 200 000,- kroner under det årlige arrangementet «Fotavtrykk». Rundt 30 kvalifiserte søknader hvert år har vist et mangfold av lovende talenter fra forskjellige idretter og det har uttrykt et behov for en økonomisk stipendordning. Det er ønskelig å opprettholde ordningen fremover, men ut ifra erfaringer som er gjort etter fire års tildelinger, er det behov for å evaluere kriteriene og hvem som innstiller kandidater.

En annen strategi var å bidra i et samarbeidsprosjekt for talentutvikling. Telemark fylkeskommune har i forrige planperiode støttet prosjektet TELETOPPEN. Telemark idrettskrets sitt talentutviklingsprosjekt går ut sommeren 2016 og det vil bli evaluert i forbindelse med sluttrapport på regionale utviklingsmidler. Prosjektet har gode resultater, og det er ønskelig å få toppidrettssatsingen over i permanent drift. Olympiatoppen sendte i 2015 ut en invitasjon til idrettskretsene i Buskerud, Vestfold og Telemark om å etablere et regionalt kompetansesenter for toppidrett i regionen, slik det finnes flere andre steder i landet. Telemark fylkeskommune har vært positiv til en slik etablering og jobbet for at hovedsete legges til Telemark i Skien fritidspark. Avgjørelsen om opprettelse og lokalisering av et slikt senter vil bli fattet av Olympiatoppen i 2016.

Den tredje strategien var å sikre tilrettelegging i de videregående skolene slik at unge som vil satse på en toppidrettskarriere kan kombinere det med skolegang. Skolene har hele tiden tilrettelagt, men praksisen har vært ulik og tilbudene til elevene forskjellig. Det ble i forrige planperiode satt i gang tiltak for å sikre en bedre tilrettelegging, men fylkeskommunen har ikke klart å få noen konkrete resultater ut av dette arbeidet. Det skyldes blant annet begrenset intern oppfølging fra fylkesadministrasjonen, lite initiativ fra enkelte skoler og manglende påtrykk fra utøvere/idretten. Fylkeskommunen ønsker likevel å videreføre dette arbeidet i ny strategi, ettersom det er et behov og et viktig ledd i det helhetlige talentutviklingsarbeidet til idretten.

Den siste strategien var å støtte store idrettsarrangement for å stimulere til økt satsing og talentutvikling. Idrettsarrangement blir nå fremhevet som egen målsetning.

Oppsummering
I kommende planperiode vil Telemark fylkeskommune arbeide med å *skape gode forutsetninger for morgendagens toppidrettsutøvere i Telemark* ved å:

- sikre tilrettelegging i de videregående skolene slik at unge som vil satse på en toppidrettskarriere kan kombinere det med skolegang.
- støtte etableringen av et regionalt kompetansesenter for toppidrett i BTV – regionen.
- opprettholde den fylkeskommunale stipendordningen til unge toppidrettsutøvere

3.4 Friluftsliv

Å kartlegge og verdifastsette viktige friluftsområder i Telemark var en av strategiene i «Strategiplan for idrett og friluftsliv 2011 – 2014». Dette arbeidet skjer lokalt og er et viktig kommunalt verktøy for å få oversikt over og kunnskap om viktige friluftslivsområder i kommunen. Slik dokumentasjon er nyttig i alle typer arealplansaker, og det kan også bli et krav at kommunene har gjennomført et slikt arbeid for å kunne søke om statlig sikring av friluftslivsområder fremover. Telemark fylkeskommune klarte ikke å følge opp dette arbeidet i forrige planperiode. Det skyldes i hovedsak prioritering av administrative ressurser til andre friluftslivsaker. Fylkeskommunen vil løfte dette arbeidet som et satsingsområde i planperioden 2016-2020. Vi ønsker i den sammenheng å søke om statlig støtte til å koordinere et prosjekt med kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder i kommunene. For å kunne motta prosjektstøtte, kreves samfinansiering mellom statlige midler, fylkeskommunale midler og kommunale ressurser.

I perioden 2012-2014 har fem friluftslivsområder fått status som statlig sikret i Telemark. Det har utløst 6,5 millioner kroner i statlige midler. Det finnes i dag 138 friluftsområder som er statlig sikret i fylket. I tillegg finnes det kommunale friluftsområder som er «sikret» gjennom kommuneplanen, kommunale friområder og privatrettslige servituttavtaler. Fylkeskommunen mener det er viktig å sikre flere friluftsområder for allmennheten, selv om man regner med at de «viktigste» friluftsområdene nå er sikret i en eller annen form. Det vil likevel være arealer, ikke minst knyttet til innlandsvassdrag, som bør prioriteres fremover. Det er også viktig at kommunene utarbeider forvaltningsplaner for de sikrede områdene. Fylkeskommunen vil bidra i slike prosesser.

I forrige planperiode ble Grenland friluftsråd etablert med medlemskommunene Skien, Porsgrunn og Drangedal. I tillegg administreres Nissedal kommune av Friluftsrådet Sør. Fylkeskommunen har bidratt med prosjekt- og driftsstøtte til begge friluftsrådene. Telemark fylkeskommune anser dette arbeidet som viktig, og ønsker fortsatt å støtte opp om at flere kommuner organiserer seg i friluftsråd.

Telemark har rike naturressurser i form av vilt, fisk, sopp og bær. Høsting av naturens overskudd er godt forankret i befolkningen. Høstingsbasert friluftsliv er viktig i et folkehelse- og miljøperspektiv, for å bevare høstingstradisjoner og for å hente ut råvarer av høy kvalitet fra naturen. Fylkeskommunen vil fremover støtte opp om rekrutteringen til blant annet fritidsfiske og jakt.

Oppsummering
I kommende planperiode vil Telemark fylkeskommune arbeide med å *sikre friluftsområder for allmennheten* ved å:

- lede koordineringsarbeidet med kartlegging og verdsetting av viktige friluftsområder i kommunene.
- være faglig ressurs for kommuner/ interkommunale friluftsråd som ønsker statlig sikring (kjøp) av arealer til friluftsformål.
- støtte opp om etablerte interkommunale friluftsråd og bistå kommuner i en oppstartsfase for å få til en slik etablering.
- prioritere støtte til aktiviteter som fremmer høstingsbasert friluftsliv og som øker rekrutteringen til fritidsfiske og jakt.

3.5 Fysisk aktivitet

I forrige planperiode var det to hovedmål rettet mot fysisk aktivitet: Attraktive tilbud for friluftsliv og aktivitet i nærmiljøet og felles bruk og samlokalisering av anlegg. Erfaringer med sistnevnte mål viser at dette fungerer mer som oppfordring og påminnelse om at en stadig må arbeide for bedre utnyttelse av anlegg og «vinn vinn» effekter for flere aktører. En strategi under dette målet var å tilrettelegge med gode aktivitetsstimulerende uteanlegg ved de videregående skolene. Prosjektet «nærmiljøanlegg i VGS» var planlagt, men ble ikke realisert i forrige planperiode på grunn av manglende prioritering av administrative ressurser. Bemanningen er nå styrket og fylkeskommunen vil derfor videreføre dette i ny planperiode.

Fylkeskommunen har i «Strategiplan for idrett og friluftsliv 2011 – 2014» satset på nærmiljøanlegg og prioritert spillemidler til denne anleggskategorien. I 2015 ble tildelingen av spillemidler til fylkene slått sammen, slik at det ikke lenger er en øremerket ramme til ordinære anlegg og en til nærmiljøanlegg. Fylkene må selv vurdere hvor mye midler som skal tilfalle disse to anleggskategoriene. Siden nærmiljøanlegg i stor grad retter seg mot barn og unge og inviterer til egenorganisert aktivitet, ønsker fylkeskommunen å prioritere denne anleggskategorien også i neste planperiode. Samtidig vil fylkeskommunen prioritere spillemidler til nye anleggstyper og tilretteleggingstiltak, for å få flere til å drive med idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet.

Idretts- og friluftslivsanlegg er viktig for reiselivsnæringen. Aktivitetsopplevelser som sykling, vandring og padling er i vekst. Telemark fylkeskommune har i 2015 brukt LUK-midler (lokal utvikling i kommunene) til en spisset, tverrfaglig satsing på sykkel som aktivitet, transportmiddel og turistprodukt. Det har blitt gjennomført 11 delprosjekt i samtlige regioner i Telemark. Målet har vært å få en enda bedre samordning og markedsføring av tilbudene som finnes, at kompetansen som finnes på sykkel i Telemark deles og at det utvikles nye konsept og tilretteleggingstiltak for sykling. Fylkeskommunen ønsker å videreføre denne satsingen i neste planperiode, og koble dette med turveier, turstier og turløyper på sommer- og vinterstid.

Telemark fylkeskommune vektla i forrige planperiode tilrettelegging i nærmiljøet og prioriterte særlig turveier, turstier og turløyper som er universelt utformede. Det er ønskelig å videreføre satsingen og i større grad koble dette til formidling av kulturarven som finnes i hele Telemark. Gode turveier, turstier og turløyper med informasjonsskilt er viktig for å få folk ut til kulturminnene og for å ta vare på kulturarven på en god måte. Gode tilretteleggingstiltak vil særlig bli prioritert i UNESCO verdensarvområdene og i Telemarkskanalen regionalpark.

Oppsummering
I kommende planperiode vil Telemark fylkeskommune arbeide for *bedre muligheter til fysisk aktivitet i nærmiljøet* ved å:

- tilrettelegge med gode aktivitetsstimulerende uteanlegg ved de videregående skolene i fylket.
- prioritere nærmiljøanlegg for barn og unge og særlig vektlegge anlegg som stimulerer til nye og kreative aktiviteter.
- støtte opp om sykling som aktivitet, transport og turismeprodukt, og prioritere turveier, turstier, turløyper for sommer- og vinter aktivitet

3.6 Idrettsarrangement

Det har blitt gjennomført flere store nasjonale og internasjonale idrettsarrangement i Telemark de siste fem årene. Noen eksempler er junior VM i orientering og Sørlandsgaloppen i Vinje/Tokke, VM i wakeboard i Sauherad, VM i telemarkskjøring i Tinn, NM i landeveissykling i Skien, sykkelrittet Tour of Norway, FIS Continental cup i Høydalsmo, COC / FC hopprenn på Notodden og det årlige arrangementet Telemarkshelten. Idrettsarrangementene har profilert fylket på en svært god måte, og fantastiske TV - bilder har vist hva Telemark har å by på.

Teknisk arrangør er som oftest lokale idrettslag. Det krever en kraftig mobilisering av frivillig innsats for å kunne planlegge og gjennomføre store nasjonale og internasjonale idrettsarrangementer. Idretten ønsker å påta seg disse arrangementene fordi det kan ha en positiv betydning for talentutviklingen, og for rekruttering av unge utøvere og frivillige til verv i organisasjonen. Arrangementet kan også være en måte å få inntekter til den øvrige driften av idrettslaget, slik at de kan tilby aktiviteter for innbyggerne.

Store idrettsarrangement kan også skape vekst i de aktuelle kommunene ved at det kommer mange tilreisende som deltakere, ledsagere og publikum. Disse er avhengig av reiselivsnæringens tjenester. Det kan gi positive ringvirkninger for overnattingssteder, butikker og andre servicebedrifter. Opplevelsesindustrien og arrangementsturisme er en næring i sterk vekst og har dermed et stort potensial for å generere økt sysselsetting og økonomisk vekst. Gevinstene ved store idrettsarrangement er altså ikke bare arrangementet i seg selv, men mye av ringvirkningene som følger av det.

I tråd med «Strategiplan for idrett og friluftsliv 2011 – 2014» har Telemark fylkeskommune støttet de nevnte arrangementene økonomisk og på andre måter. Evalueringer viser jo tidligere arrangør er i kontakt med fylkeskommunen, jo bedre klarer fylkeskommunen å støtte opp under arrangementet. Fremover ønsker fylkeskommunen å ta en mer offensiv og koordinerende rolle. Det er også et ønske som har kommet fram i medvirkningsprosesser ved revidering av strategien. Fylkeskommunen har fått en rekke tilbakemeldinger på at det er ønskelig å gjøre fylket til et attraktivt arrangørsted og få til en større satsning på store idrettsarrangement i Telemark.

Store idrettsarrangement krever et samarbeid med flere aktører fra privat, frivillig og offentlig sektor. Mange har opparbeidet seg betydelig arrangørkompetanse som i større grad bør deles og benyttes av andre. Det er behov for å samle aktører og etablere en arena for erfaringsutveksling og kunnskapsdeling. Telemark har også mye å lære av hvordan andre regioner og byer nasjonalt og internasjonalt har posisjonert seg som arrangørsteder. En kartlegging og analyse av dagens situasjon og fremtidige muligheter bør legges til grunn for en fremtidig strategi og helhetlig satsing.

Oppsummering
I kommende planperiode vil Telemark fylkeskommune arbeide for at *Telemark skal bli et attraktivt fylke for store idrettsarrangement* ved å:

- samle relevante aktører med betydelig arrangørkompetanse og etablere et forum hvor denne kompetansen kan deles med andre og videreutvikles.
- utarbeide et strategidokument for store idrettsarrangement for å sikre en helhetlig satsing og optimalisering av ringvirkninger

4. Hvordan følger vi opp strategien?

Telemark fylkeskommune har ansvaret for å følge opp strategien. Strategiens målsetninger og strategiske tilnærminger skal avstemmes i forhold til overordnede mål og rammer i fylkeskommunens økonomiplan (LTP) og gjenspeiles i denne. Det skal utarbeides en egen tiltaksplan og tiltakene skal avstemmes mot årlige rammer i årsbudsjettet.

Tiltak som forutsetter involvering av kommunene, skal søkes forankret i kommuneavtaler for å tydeliggjøre gjensidige forpliktelser. Tilsvarende skal tiltak som forutsetter involvering av andre aktører søkes forankret i partnerskapsavtaler eller lignende. Tiltak av prinsipiell karakter eller tiltak som krever ressurser skal fremmes som politiske saker, og det skal årlig rapporteres på status og gjennomføring til Hovedutvalg for kultur.

Telemark fylkeskommune har et kunnskapsbehov når det gjelder forskning og kartlegging av egenorganisert fysisk aktivitet. Det finnes svært begrenset tallmateriale på aktivitetsvanene til telemarkinger og tilreisende i dag. Fylkeskommunen vil arbeide for mer kunnskap på dette i kommende planperiode.

For å nå målsetningene i strategien er det avgjørende at fylkeskommunen samarbeider med kommuner, frivillige organisasjoner, næringslivet og andre aktører. Det er gjennom samarbeid og partnerskap, planprosesser, arenabygging, økonomiske virkemidler, nasjonale og internasjonale nettverk mulighetene for å sette *hele Telemark i bevegelse* ligger.

4.1 Økonomiske virkemidler

Telemark fylkeskommune disponerer årlig ca. 45 millioner kroner som er øremerket til idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. Dette inkluderer *spillemidler* til anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet, og *statlige tilskuddsmidler* til stimulering for økt friluftslivsaktivitet, tiltak i statlig sikrede friluftsområder og diverse viltformål. Det er mulig å øke de statlige tilskuddene ved at det fremmes flere spillemiddelsøknader fra Telemark, søkes på interkommunale idrettsanlegg om kan gi 30 % mer i spillemidler og fremmes søknader på statlig sikring av friluftsområder. Hvis det etableres interkommunale friluftsråd vil det generere statlig driftstilskudd. I tillegg er det midler fra fylkeskommunens *driftsbudsjett* til ulike oppgaver innen idrett, friluftsliv og folkehelse, deriblant støtte til Telemark idrettskrets og Forum for Natur og Friluftsliv.

Det er i fylkeskommunens investeringsprogram 2015 – 2018 satt av ca. 80 millioner kroner til *tilretteleggingstiltak for gående og syklende*. Gjennom Bypakke Grenland finnes det finnes det i tillegg investeringsmidler og statlige belønningsmidler som vil ha stor betydning når det gjelder tilrettelegging for økt gåing og sykling i byområdene. Gjennom fylkets trafikksikkerhetsutvalg er det i 2016 satt av 10 millioner kroner som skal gå til «Aksjon skoleveg», trafikksikkerhetstiltak for gående og syklende.

Fylkeskommunen forvalter også *regionale utviklingsmidler. Telemark utviklingsfond (TUF*) forvalter det årlige overskuddet fra fylkeskommunal konsesjonskraft. Fondet sin hensikt er å støtte prosjekter og tiltak som fører til positiv utvikling i Telemark og som samsvarer med satsingsområder i fylkeskommunens regionale planer og strategier. TUF avsetter i tillegg et årlig et beløp på 500.000,- kroner til tiltak og prosjekter innen idrett, friluftsliv, jakt og fiske. Alle aktører i fylket kan søke på regionale utviklingsmidler og på midler fra TUF.

Kommuner som er tilsluttet *Telemark interkommunale næringsfond (TIN)* kan søke på tilskuddsordningen for å delfinansiere fellestiltak og prosjekter knyttet til næringsutvikling som har regional betydning. 30 prosent av de årlige tilskuddsmidlene går til søkbare interkommunale utviklingsprosjekt.

Det finnes også økonomiske virkemidler gjennom ulike prosjekter, nasjonale og regionale stiftelser, ulike EU-programmer, internasjonale prosjekter og forskningsmidler gjennom Oslofjordfondet. Fylkeskommunen prøver i stor grad å veilede og koble aktører opp mot tilgjengelige søknadsordninger som vi er involvert i eller har kjennskap til.

4.2 Samarbeidsaktører

Det er ute i Telemarks 18 *kommuner* den fysiske tilretteleggingen av anlegg og områder skjer. Kommunene har en samfunnsutviklerrolle og et bredt ansvar for lovpålagte oppgaver og velferdstjenester. Noen kommuner har valgt å delegere felles friluftsoppgaver til *interkommunale friluftsråd.* Gjennom plansystemet legger kommunen premisser for arealbruk og ressursanvendelse. Alle kommunene skal ha en politisk vedtatt plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. Fylkeskommunen samarbeider tett med kommunene i flere plansaker, særlig knyttet til anleggsutvikling, sikringssaker og kartlegging – og verdsetting av friluftsområder. Omtrent halvparten av idretts-, friluftslivs- og nærmiljøanleggene i Telemark eies og driftes av kommunene. Utbygging av nye anlegg, rehabilitering av eksisterende bygg og etablering av gang- og sykkelstier langs kommunale veier, forutsetter investeringsvilje lokalt.

Det forutsetter også at utbygger har et godt samarbeid og nødvendige tillatelser fra *grunneier.* Stat og kommune eier en del utmark og friluftsområder i Telemark, men for det meste er utmarka i privat eie. Allemannsretten gir folk rett til å ferdes hensynsfullt i utmarka, men den gir ikke rett til merking eller andre tilretteleggingstiltak uten samtykke fra grunneier. Alle anlegg man skal søke om spillemidler til må ligge på arealer som er avklart reguleringsmessig og/eller der det er inngått langsiktige feste- eller leieavtaler med grunneier.

Næringslivet i Telemark spiller også en viktig rolle i arbeidet med tilrettelegging av anlegg og områder for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. Kommersielle aktører kan ikke stå som utbygger dersom anlegget skal delfinansieres med statlige spillemidler, men de kan drifte anlegg og bidrar ofte med økonomiske tilskudd eller gaver (materialer og/eller arbeidskraft) på investeringssiden. Ved store idrettsarrangement er næringslivet ofte inne med viktige sponsormidler, som gjør det økonomisk mulig å gjennomføre arrangementene.

De frivillige organisasjonene er viktige samarbeidsaktører. Fylkeskommunen samarbeider tett med *Telemark Idrettskrets* som er det regionale leddet for idretten i fylket og representerer alle idrettslag, idrettsråd og særkretser tilsluttet Norges Idrettsforbund. Når det gjelder friluftsliv er *Forum for Natur og Friluftsliv Telemark (FNF*) en viktig samarbeidspartner. FNF Telemark er et samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjonene på fylkesnivå. Organisasjonen samordner ni lag og foreninger som benytter naturen som grunnlag for sine aktiviteter. Disse er Norges Jeger- og fiskerforbund Telemark, Telemark Turistforening, 4H Telemark, Naturvernforbundet Telemark, Speideren Grenland Krets, Telemark orienteringskrets, Telemark botaniske Forening, Rovfugl gruppa i Telemark og Porsgrunn og Omegn Turistforening.

I Telemark finnes det også fagmiljøer med betydelig kompetanse innenfor idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. *Telemarksforsking* og *Høgskolen i Sørøst-Norge* har profesjonelle forskingsmiljøer. Høgskolen har også flere studieretninger innen idrett og friluftsliv, samt faglærerutdanning med kroppsøving og idrettsfag. Fylkeskommunen har flere samarbeidsprosjekter med disse fagmiljøene, og det vil fremover være relevant å diskutere behovet for mer forskning og kartlegging av egenorganisert fysisk aktivitet.

Innenfor fagområdet idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet har fylkeskommunen tett samarbeid med *Fylkesmannen i Telemark* innen plansaker, og folkehelse- og naturfaglige oppgaver. Et eksempel er prosjektet «Sentrumsnære turveger med universell utforming», som i tillegg til fylkesmannen, er et samarbeid med *Statens vegvesen* og alle kommunene i Telemark. Videre er det god kontakt med andre *fylkeskommuner, departementer og direktorater,* spesielt i forhold til gjennomføringen av fylkeskommunens forvaltningsoppgaver.

5. Kilder

Lover

- Lov om folkehelsearbeid (Folkehelseloven) av 24.06.2011, Helse- og omsorgsdepartementet. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29
- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (Opplæringslova). Kunnskapsdepartementet. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61
- Lov om friluftslivet (Friluftsloven). Klima- og miljødepartementet. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1957-06-28-16
- Lov om pengespill (Pengespilloven). Kulturdepartementet. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-08-28-103

Departementer og direktorater

- St.meld. Nr. 39 (2000-2001). Friluftsliv — Ein veg til høgare livskvalitet. Klima- og miljødepartementet
- St. meld. Nr. 39 (2006 - 2007). Frivillighet for alle. Kulturdepartementet
- St. meld. Nr. 19 (2014-2015). Folkehelsemeldingen. Mestring og muligheter. Helse- og omsorgsdepartementet
- St. meld. Nr. 26 (2011 - 2012). Den norske idrettsmodellen. Kulturdepartementet
- Nasjonal gåstrategi. Strategi for å fremme gåing som transportform og hverdagsaktivitet. 2012. Vegdirektoratet. http://www.vegvesen.no/fag/Fokusomrader/Miljovennlig+transport/Gaende
- Nasjonal sykkelstrategi – sats på sykkel! Grunnlagsdokument for Nasjonal transportplan 2014 – 2023. Vegdirektoratet. http://www.vegvesen.no/fag/Fokusomrader/Miljovennlig+transport/Sykkeltrafikk/Nasjonal+sykkelstrategi
- Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv - En satsing på friluftsliv i hverdagen; 2014–2020. Klima- og miljødepartementet https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-aktivt-friluftsliv/id734341/
- Nasjonal handlingsplan for statlig sikring og tilrettelegging av friluftslivsområder. 2013. Klima- og miljødepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/handlingsplan-frilutslivsomrader/id734337/
- Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet – 2015. Kulturdepartementet

Telemark fylkeskommune

- Bærekraftige Telemark. Regional planstrategi 2012 – 2016
- Langtidsprioriteringer (LTP) 2016 - 2019
- Regional plan for samordna areal og transport i Telemark 2015 – 2025
- Regional plan for samordna areal og transport i Grenland 2014 – 2025
- Livslang læring. Regional plan for oppvekst og kompetanse 2016 – 2020
- Regional plan for nyskaping og næringsutvikling
- Regional plan for reiseliv og opplevelser
- Regional strategi for folkehelse i Telemark 2012 - 2016
- Strategi for kultur og kulturarv 2014 – 2017
- Folkehelsa i Telemark 2016. Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

Frivillige organisasjoner

- Handlingsplan for Telemark idrettskrets. 2012 – 2015. Telemark idrettskrets
- Idrettens anleggsplan 2012 – 2015. Telemark idrettskrets
- Årsplan 2015. Forum for Natur og Friluftsliv i Telemark
- Veivalg og siktemål 2013 – 2017. Telemark Turistforening
- Årsmøtepapirer 2015. Telemark Turistforening

Andre

- Aase, K. N., Bentsen, A. og G. Møller. Ung i Telemark 2015. www.telemark.no/Media/Files/Folkehelse/Ung-i-Telemark/Rapport-Ung-i-Telemark-2015
- Kleppe m. fl. (2015). Norsk idrettsindeks 2015. Resultater fra Telemark. TF-notat nr. 64/2015. Bø: Telemarkforsking. www.telemarksforsking.no/publikasjoner/filer/2842.pdf
- Haugsbø, M. S., Ellis, I. O. og M. Johansson (2015). Reisevaner i Grenland 2013-2014. Rapport 61/2015. Oslo: Urbanet analyse. www.urbanet.no/Documents/Publikasjoner/UArapport_61_RVU_Grenland.pdf
- Kommunedelplaner for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet i Telemark
- Regionale planer/strategier for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet i Vest-Agder, Aust-Agder, Vestfold og Buskerud

6. Vedlegg

6.1 «Fysisk aktivitetsprofil 2016»

Basert på tilgjengelige statistiske undersøkelser som skal eller kan gjentas, har fylkeskommunen tegnet et bilde av hva som er det fysiske aktivitetsnivået blant innbyggerne og tilreisende i Telemark. Profilen tar utgangspunkt i den lovpålagte rapporten «Folkehelsa i Telemark 2016», som utarbeides hvert fjerde år og er en samlet oversikt over helsetilstand, påvirkningsfaktorer og folkehelseutfordringene i fylket.

Hensikten med «Fysisk aktivitetsprofil 2016» er å tegne et bilde av hva som er status ved inngangen av planperioden (i 2016), for så å kunne vurdere dette opp mot hva som er status ved utgangen av planperioden (i 2020). Ved å utarbeide en ny profil i 2020, vil vi ha mulighet til å sammenligne og vurdere om vi har klart å nå hovedmålet.

Organisert fysisk aktivitet
Rapporten «Norsk idrettsindeks 2015» fra Telemarksforskning viser hvor mange av innbyggerne i Telemark som driver med *organisert fysisk aktivitet*, det vil si hvor mange som er medlemmer i Telemark idrettskrets, Telemark Turistforening (DNT), Norges Jeger og Fiskerforbund (NJFF), Jegerregisteret og Speiderforbundet.

I følge idrettsregistreringen til Norges idrettsforbund var det 44 539 aktive idrettsutøvere i 2014 i Telemark idrettskrets. Dersom man deler dette på antall innbyggere, finner man aktivitetsandelen. Aktivitetsandelen i Telemark er 26 prosent. Dette er 15 prosent lavere enn landsgjennomsnittet og lavere enn alle nabofylkene våre. Aktivitetsandelen i Telemark har gått ned med 6 prosent fra 2006 til 2014, mens den i landet som helhet har økt. Aktivitetsnivået blant barn (6 – 12 år) i Telemark ligger 15 prosent under landsgjennomsnittet. Blant ungdom (13-19 år) er det 14 % lavere enn landsgjennomsnittet.

Telemark har flest medlemmer i DNT sammenlignet med nabofylker når man tar innbyggertallet i betraktning. Det er 54,1 medlemmer per 1000 innbyggere. Det er 11 prosent høyere enn landet som helhet. Telemark har også flest medlemmer i NJFF sammenlignet med nabofylkene. Det er 34,1 medlemmer per 1000 innbyggere, og det er 57 prosent over landsgjennomsnittet. Blant registrerte jegere som har betalt jegeravgift er det 8765 jegere i Telemark. Det utgjør 51 jegere per 1000 innbygger, og er 32 prosent høyere enn landsgjennomsnittet. En samlet oversikt over medlemmer i speiderforbundene, Norges speiderforbund og KFUK-KFUM viser at Telemark havner midt på treet sammenlignet med nabofylker når vi tar innbyggertallet i betraktning. Det er 36,1 medlemmer per 1000 innbyggere, og det er 10 prosent høyere enn landsgjennomsnittet

Egenorganisert aktivitet
Når det gjelder *egenorganisert aktivitet* er det begrenset med tallmateriale. Levekårsundersøkelsen «Ung i Telemark 2015» gir et godt bilde av aktivitetsvanene til ungdommene i fylket, men når det gjelder andre aldersgrupper og tilreisende finnes det ikke tilgjengelige statistiske undersøkelser for Telemark i 2016. Fylkeskommunen ser behovet for mer forskning og kartlegging av egenorganisert fysisk aktivitet.

«Ung i Telemark 2015» viser at den vanligste formen for trening blant ungdom i Telemark er i regi av idrettslag. Trening i regi av idrettslag blir imidlertid mindre vanlig gjennom ungdomstiden. Mens 57 prosent av 8. klassingene i Telemark trener eller konkurrerer i regi av idrettslag minst 1-2 ganger i uka, er denne andelen mer enn halvert blant elever på videregående skole. Også andelen som driver med annen organisert trening og egentrening reduseres jo eldre ungdommene blir. Trening på treningsstudio overtar. De nasjonale ungdatatallene viser det samme alders- og treningsmønsteret, men andelen som trener minst en gang i uka er hele veien noe høyere enn i Telemark.

I «Ung i Telemark 2015» svarer 40 prosent av ungdomsskoleelever og elever på videregående skole i Telemark at de er i aktivitet der de får økt puls og puster litt mer enn normalt en time hver dag. Det er med andre ord mange som ikke oppfyller Helsedirektoratets anbefalinger for barn og unge om en times fysisk aktivitet hver dag. Andelen ungdommer i Telemark som oppfyller nasjonale anbefalinger om fysisk aktivitet synker mye gjennom ungdomstiden. I tillegg er det langt flere gutter enn jenter som er fysisk aktive minst en time hver dag.

«Ung i Telemark 2015» viser at over halvparten av ungdomsskoleelevene går eller sykler til skolen. 14 prosent svarer at de som regel sykler til skolen, mens 39 prosent svarer at de som regel går til skolen. Andelen som går eller sykler til skolen går noe ned i løpet av ungdomsskolen. På videregående skole er det en del som bor langt unna skolen, og derfor er avhengig av buss eller bil. Likevel svarer en av fem elever på videregående skole at de som regel går eller sykler til skolen.

Reisevaneundersøkelsen for Grenland fra 2013-2014 viser at 21 prosent av daglige reiser i Grenland blir gjort til fots (17 prosent) eller på sykkel (4 prosent). I 2009 og 2005 var andelen noe høyere – henholdsvis 22 og 23 prosent. Andelen er høyest i Skien og Porsgrunn (særlig i sentrumsområdene), og lavest i Siljan og Bamble. Det er særlig personer under 18 år, personer med lavere utdanningsnivå, og personer uten tilgang til bil/førerkort som velger å gå eller sykle (Haugsbø m. fl. 2015).

Sak 14/2016 Fiskesperre i Telemarkskanalen, tilslutning til uttale frå Tokke kommune.

Bakgrunn.
Det har i dei seinare åra blitt større merksemd rundt bestanden av storaure i Bandak og Tokkeåi.
Storauren var ein viktig faktor i samband med den store auken i turisme på slutten av 1800-talet, noko reiseskildringane frå denne perioden veit å fortelje om.
Ein ser i ettertid at ulike reguleringstiltak alt frå utbygginga av Telemarkskanalen på slutten av 1800-talet og fram til utbygginga av Hogga i 1987, har påverka bestanden av storaure i negativ retning.
Eit nytt trugsmål dukka opp på 2000-talet då det vart registrert at gjedda er i ferd med å spreie seg til vestvatna. I regi av Fylkesmannen i Telemark er det gjort tiltak både i form av Rotenon-behandling og montering av elektrisk fiskesperre ved Kjeldal sluse i Lunde for å hindre spreiing. Fiskesperra vart sett i drift i 2012.

Denne har imidlertid vore omstridt, og mellom anna har representantar for turistnæringa i Nome teke til orde for å fjerne fiskesperra. Dette synest å ligge til grunn for at Fylkesmannen i Telemark har gjeve innstilling til Miljødirektoratet om å avvikle fiskesperra våren 2016, og at ein ser på andre tiltak for å verne storauren i Bandak.
Nome kommune har slutta seg til denne innstillinga.

Det ligg også føre ein studie gjort av SWECO, der det vert peika på tiltak for å gjera fiskesperra meir effektiv. Av tiltak vert det peika på fylgjande:

- Redusert fart på dei store båtane for å unngå motstraumar
- Auka vassmengde
- Endra slusekøyring

På bakgrunn av dette skal det opp sak i områdeutvalet for Tokke/Vinje vassområde 11. mars. Saken gjeld vidare drift av den elektriske fiskesperra ved Kjeldal sluse, og rådmannen i Tokke har gjort fylgjande tilråding:
"Områdeutvalet for Tokke/Vinje vassområde ser med uro på at fiskesperra ved Kjeldal sluse kan bli lagt ned før andre effektive tiltak for å hindre oppgang av gjedde er på plass. Fiskesperra må halde fram og dei tiltak SWECO foreslår for å auke effektiviteten bør setjast i verk straks.
Parallelt med dette må det setjast i gang eit arbeid for å finne fram til andre tiltak som kan verne om storaurestamma i Bandak, det stadbundne fiskesamfunnet og populasjonen av elvemusling."

Forslag til vedtak:
Vest-Telemarkrådet sluttar seg til Tokke kommune si tilråding og ber Miljødirektoratet godkjenne vidareføring av drifta av den elektriske fiskesperra ved Kjeldal sluse inntil andre effektive tiltak for å hindre oppgang av gjedde er på plass.

Tokke kommune

Arkiv:	K21
Saksnr.:	2016/549-1
Sakshands.:	Olav Bjørn Bakken
Direkte tlf.:	35075219
Dato:	02.03.2016

Saksframlegg

Utval	Utvalssak	Møtedato
Tokke/Vinje kraftutval		

Vidare drift av elektrisk fiskesperre ved Kjeldal sluse

Vedlegg:
1 Innstilling om drift av den elektriske fiskesperra ved Kjeldal sluse
2 SWECO-rapport elektrisk fiskesperre ved Kjeldal sluse

Saksutgreiing:

Den elektriske fiskesperra i Telemarkskanalen ved Kjeldal sluse vart bygd på vårparten 2012 på oppdrag frå Miljødirektoratet. Fylkesmannen i Telemark har hatt ansvaret for bygging og drift.
Dåverande ordførar i Tokke (Olav Urbø) skal etter mange sitt syn ha æra for at ein fekk dette til.
Føremålet er å hindre oppgang av gjedde til Vestvatna. Gjedda er ein framand art i Telemark vassdraget, og vert sett på som eit stort trugsmål mellom anna mot storauren i Bandak.
I forkant av bygging av fiskesperra var det også 2 rundar med rotenonbehandling av vassdraget for å stogge gjedda.
Fiskesperra er omstridt i Nome, og mellom anna turistnæringa har teke til orde for at den vert fjerna. Det vert mellom anna argumentert med at den er negativ for kajakk/kano trafikken på kanalen, og at sperra ikkje er 100 % effektiv.
Fiskesperra verkar ved at all fisk som kjem inn i det elektriske feltet vert svimeslege og flytt med straumen til den vaknar att.

SWECO har gjort ei studie av verknadsgraden av sperra og kome til at årsaken til manglande effektivitet er relativt stillestående vatn og når mellom anna store båtar passerar så skapar dei straumar som gjeng motsett veg slik at svimeslege fisk vert drege med båten inn i slusa.
SWECO har nokre forslag til tiltak, men kan ikkje garantere at desse heller er 100 % effektive. Dette er mellom anna:

- Redusert fart på større båtar gjennom sperra slik at det ikkje skapast motstraumar
- Auka vassmengde gjennom sperra ved at delar av minstevassføringa på 6 m^3/sek vert leia gjennom sperra
- Endra slusekøyring for å unngå vasstandsvariasjonar som skapar motstraumar.

Fylkesmannen i Telemark har laga ei innstilling til Miljødirektoratet (vedlagt) der dei tilrår at fiskesperra vert avvikla våren 2016, og at det vert sett i gang eit arbeid for å sjå på andre tiltak for å verne om storauren i Bandak.

Nome kommunestyre har slutta seg til Fylkesmannen si tilråding.

Meir informasjon om dette emnet finn de i vedlagte utgreiing frå SWECO og innstilling frå Fylkesmannen.

Rådmannen si tilråding:

Områdeutvalet for Tokke/Vinje vassområde ser med uro på at fiskesperra ved Kjeldal sluse kan bli lagt ned før andre effektive tiltak for å hindre oppgang av gjedde er på plass.
Fiskesperra må halde fram og dei tiltak SWECO foreslår for å auke effektiviteten bør setjast i verk straks.
Parallelt med dette må det setjast i gang eit arbeid for å finne fram til andre tiltak som kan verne om storaurestamma i Bandak, det stadbundne fiskesamfunnet og populasjonen av elvemusling.

Fylkesmannen i Telemark

Fylkesmannen i Telemark

Innstilling om drift av den elektriske fiskesperra

Kjeldal sluse, Telemarkskanalen

Miljøvernavdelingen
15.02.2016

Innholdsfortegnelse

1. Innledning 3
2. Biologiske forhold knyttet til etablering av fiskesperra 3
   Gjedde 4
   Storørret 4
   Fiskesamfunn i Telemarkskanalen og Vestvanna 5
   Elvemusling 5
   Vurdering av påvirkning av gjedde i Telemarkskanalen og Vestvanna 6
3. Historikk for fiskesperra 7
   Byggeprosess 7
   Driftsmessige forhold 7
   Sikkerhetsmessige forhold 7
   Funksjonalitet 7
   Overvåking 8
4. Resultater fra hydrologiske undersøkelser 9
   Vannretning 9
   Vannhastighet i slusekanalen 10
5. Drøfting og konklusjon 11
   Passering av fisk 11
   Drøfting av forslag på tiltak 11
   Oppsummering 12
   Konklusjon 13

Referanser 14

Dette dokumentet er basert på eksterne fagrapporter fra ulike feltarbeid, fiskebiologiske undersøkelser og prøvefiske fra de aktuelle områdene. Det er også benyttet historikk fra interne dokumenter og oppdrag gitt i regi av Fylkesmannen i Telemark. Vi takker for bidrag og korrekturlesning fra fagpersoner som har sikret et oppdatert utrykk av tematikken. Det henvises til rapporten fra Sweco for mer detaljert informasjon om resultatene fra hydrologiske undersøker ved fiskesperra.

1. Innledning

Fiskesperra ble bygd på vårparten 2012 på oppdrag fra Miljødirektoratet. Formålet med sperra var å stoppe spredning av gjedde oppover vassdraget som et vernetiltak for den sårbare storørret stammen i Bandak, fiskeressursene i vassdraget generelt og elvemuslinger. Dette er viktige biologiske forekomster og argument for etablering av fiskesperra. For å belyse disse forholdene er de biologiske faktorene beskrevet og det er drøftet de økologiske utfordringer gjedde kan medføre i vassdraget.

Etter en driftsperiode på snart 4 år er det reist spørsmål om fiskesperra fungerer slik som tenkt. Det er blant annet observert store mengder død fisk i sperrefeltet, levende gjedde er fanget oppstrøms sperra (mellom sperra og slusa) og det er meldt om småfisk som har beveget seg inn i sperrefeltet. En annen problemstilling er at det gjennom sommersesongen er stor trafikk av passasjerbåter, småbåter og kanoer/kajakker forbi fiskesperra. Det har vært reist spørsmål om sikkerheten til særlig personer som ferdes i kano og kajakk har vært tilfredsstillende. Overnevnte problemstillinger danner et bakteppe for diskusjonen og Fylkesmannens konklusjon i saken, men det er først og fremst den nye kunnskapen tilknyttet de hydrologiske undersøkelsene som har fått størst betydning for utfallet.

Oppdraget med kartlegging og dokumentasjon av de hydrologiske forholdene rundt fiskesperra ble tildelt Sweco etter en anbudskonkurranse, og ble utført i perioden september-november 2015. Resultatene viser at det er forhold i vannmassene som påvirker effekten av fiskesperra negativt. Fylkesmannen har på bakgrunn av Sweco rapporten gjort en vurdering av situasjonen og kommet med en uttalelse om videre drift og fremtid for fiskesperra. Dette dokumentet inneholder kun kjernepunktene fra rapporten og det anbefales å lese hele rapporten for å sette seg fullstendig inn i problematikken. Vannforekomstene som omtales er i hovedsak Telemarkskanalen og Vestvanna, hvor Vestvanna inkluderer Flåvatn, Kviteseidvatn, Sundkilen og Bandak.

Kartutsnitt over de mest omtalte vannområdene, Telemarkskanalen og Vestvanna

Fiskesperra er plassert ved Kjeldal.

2. Biologiske forhold knyttet til etablering av fiskesperra

Bakgrunn for etablering av fiskesperra var å hindre spredning av gjedde oppover Telemarkskanalen og Vestvanna og er derfor et vernetiltak for bevaring av sårbare arter som kan være truet av gjeddas introduksjon i vassdraget. Introduksjon av gjedde i Børsesjø øst for Skien i 1776 medførte en gradvis oppstrøms spredning av gjedde i Skiensvassdraget (Kraabøl, et al., 2015). Spredning av gjedde i vassdraget er en kombinasjon av utsetting i tilløpselver til Skienselva, denne artens naturlige vandringsdrift og at passering kan foregå gjennom slusene når disse åpnes i forbindelse med båtpasseringer. Nedenfor presenteres de ulike fiskesamfunnene og andre biologiske forhold som må sees i sammenheng for å vurdere konsekvensen med videre spredning av gjedde forbi dagens sperreanordninger.

Gjedde

Gjedde regnes som en fremmed art i Telemark vassdraget. En fremmed art er definert som en art som er spredt ved hjelp av menneskelig aktivitet til områder der de ikke hører naturlig hjemme (Artsdatabanken, 2016). Som introdusert art til nye områder representerer gjedda en høy risiko for å ha negative effekter på det lokale artsmangfoldet både fordi den kan være bærer av parasitter og er en effektiv predator (Kristensen, et al., 2010). Faktorer som gunstige gyteforhold, tilgang på byttefisk, effektiv jaktteknikk, rask vekst og tidlig kjønnsmodning gjør at gjedde på relativt kort tid (5-10 år) kan etablere en betydelig bestand i gunstige områder.

Fiskebiologiske undersøkelser som er utført i Krøderen, Buskerud, viser at gjedde benytter grunne områder, helst med strandvegetasjon, til gyting og ungfisken har opphold på grunt vann første sommer (Brabrand, 2007). Større individer har også primært tilhold langs land, og foretrekker grunne områder med en del bunnvegetasjon. Selv om gjedda omtales som relativt stasjonær kan den forflytte seg over større avstander. Mageprøver av gjedde viser at den er nærmest utelukkende en rovfisk og beiter på mindre fisk som oppholder seg i strandsonen (stingsild, ørekyte, ørret, røye, niøye mm). Den er også utpreget kannibalistisk og ungfisk av gjedde kan vandre inn mot spesielle områder for å unngå predasjon fra større gjedde. Undersøkelsene fra Krøderen oppsummerer at fangstene av ørret generelt er sunket dramatisk og det er funnet årsunger av gjedde i de fleste innløpsbekker, også på hurtigstrømmende elvepartier som er typiske leveområder for ørret (Brabrand, et al., 2014). Konklusjoner fra dette arbeidet viser at etablering av en gjeddebestand sannsynligvis har hatt en betydelig negativ effekt på det opprinnelige fiskesamfunnet i strandsonen.

Dagens system med sluser, vandringshindre og fiskesperre i Telemarkskanalen forsinker helt klart spredningen av gjedde, men med de resultatene som nå foreligger kan en ikke si at fiskesperra utgjør et 100 % sikkert vandringshinder. Det innebærer at det vil være usikkerhet tilknyttet til effektiviteten av sperra over tid.

Storørret

Bestander av storørret representerer spesielle økologiske og kulturelle verdier som det er viktig å bevare (Garnås, et al., 1997). De klassiske storørretbestandene etablerte seg gjennom en naturlig innvandring og kolonisering av breelver og innsjøer under istidens sluttfase. Storørret som har tilhørighet i Tokkeåi og Bandak regnes som en av de få klassiske gjenværende stammene i Norge og er en av innlandsvassdragenes mest verdifulle bestander (Kraabøl, 2010). Storørreten er også attraktiv for sportsfiskere og fiske etter ørret i Tokkeåi og i deltaet var kjent allerede på slutten av 1800-tallet. Det har frem til slutten av 1990-tallet foregått relativt betydelig fiske på denne bestanden, men det er i dag restriksjoner som reduserer uttaket av fisk, og da særlig av stor fisk.

De fleste stammer av storørret regnes som sårbare, men mange er kraftig reduserte og direkte truet. Felles for nesten alle storørretstammer er at gyteplasser og oppvekstområder er redusert eller ødelagt som følge av kraftreguleringer, endringer av naturlig elveløp og, forurensing i tillegg til at bestandene ofte er overbeskattet. I 2013 la NVE frem en rapport om forslag til vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022 og i de fleste prioriterte vassdragene er hensynet til fisk og fiske særlig vektlagt (Sørensen, et al., 2013). Tokkeåi, med tilknytning til Bandak, er kategorisert som et prioritert vassdrag, kategori 1.1, og storørretstammen er hovedsakelig bakgrunn for denne klassifiseringen. Det ble åpnet for vilkårsrevisjon av Tokke-Vinje vassdraget i 2007, men saken er ikke ferdig behandlet.

Storørreten i Bandak bruker Tokkeåi som gyteområde. Dette er et viktig oppvekstområde for ungfisken og fiskebiologiske undersøkelser som er utført vurderer det slik at storørretunger også har et opphold i deltaet (Kraabøl, et al., 2015). Deltaet kan derfor ha en sentral betydning for forekomsten av storørret fordi denne vokser langsomt og trenger et slikt mellomstadie for å bli stor nok til å gå over til fiskediett ute i Bandak. Et sentralt punkt til definisjon av storørret er en overgang fra ett levemiljø til et annet i løpet av livet, dvs. et *nisjeskift,* hvor overgang til fiskediett gir betydelig vekstomslag (Dervo, et al., 1996). Eksempel på nisjeskift er overgangen fra elv til innsjø med overgang til fisk som viktigste næring. Forutsetningen er imidlertid tilgang på tilstrekkelig byttefisk. Etablering av gjedde i deltaet i Bandak vil fortrenge ørreten fra området og derfor kunne forringe storørretungenes mulighet til å foreta nisjeskiftet fra elv til innsjø. Predasjon vil også være av stor negativ betydning.

Fiskesamfunn i Telemarkskanalen og Vestvanna

Med utgangspunkt i generell kunnskap om fiskesamfunn må hver fiskebestand betraktes som egne evolusjonære enheter med spesielle tilpasninger til sitt miljø (Ugedal, et al., 1999). Dette betyr at alle arter og livsformer som i dag er tilstede i vassdraget er verdifulle fordi de er tilpasset området over tid. I Bandak består fiskesamfunnet av ørret, røye, sik, abbor, trepigget stingsild, ørekyt, ål og bekkeniøye (Heggenes, et al., 2009) (Johnsen, et al., 2012). Røye har også en dypvannsforekomst i Bandak som kalles ”gautefisk”. Disse har lite fargepigment og kan oppnå vekt på 4-5 kg (Kraabøl, 2010). Undersøkelsene fra Bandak viste at sik dominerte i de frie vannmassene mens ørret dominerte i strandsonen (Johnsen, et al., 2012). Røye ble kun fanget i dypere områder langs bunn og i de frie vannmassene. Siken er i liten grad beskattet og alderssammensetningen viste en relativt stor andel over 10 år. Ørretbestanden i Bandak ser ut til å ha god rekruttering i forhold til dagens næringsgrunnlag rundt om hele Bandak, men storørretforekomsten i Tokkeåi vurderes annerledes enn de øvrige ørretbestandene fordi den er såpass fåtallig. Den samlede ørretbestanden ble karakterisert som middels tett, men består av ulike populasjoner som bør forvaltes hver for seg. Den største tettheten ble funnet på deltaflaten, og det er mulig å anta at dette også er tilfellet for andre deltaområder som Kilen og Sundkilen. Undersøkelser fra Flåvatn viser tilstedeværelse av ørret og flere områder med gode gyteforhold i tilsluttende elver og utløp av disse (Krogstad, et al., 2014). Ut over dette kan vi forvente at fiskesamfunnene i Bandak er representative for resten av området Vestvanna, men disse er ikke kartlagt i samme omfang.

Elvemusling

Elvemusling er klassifisert som sterkt truet på den internasjonale rødlista og over halvparten av Europas bestand befinner seg i Norge. Norge har således et stort ansvar med å forvalte denne arten på en måte som sikrer livsgrunnlag og rekruttering. Elvemuslingen kan oppnå en alder på mer enn 200 år, men det er antatt at det er rekrutteringssvikt i mange av lokalitetene i Norge. Det er ødeleggelse av leveområdene som er den største trusselen. Vassdragsregulering, utryddelse av vertsfisk, erosjon fra land- og skogbruksområder, forsuring, kanalisering, bekkelukking, drenering av myrer og annen utmark, giftutslipp og klimavariasjoner er blant årsakene for reduserte bestander. Plukking av muslinger og perlefiske var tidligere en alvorlig trussel.

Elvemuslinger er i sitt livsløp helt avhengig av en riktig vertsfisk for vekst og spredning i sitt larvestadium. Dette innebærer å feste seg fast til gjellene på ungfisk av lokal ørret eller laks for å så fraktes til annen lokalitet før de slepper seg til bunnen.

Undersøkelser som er foretatt i kanalen (Vrangfoss-Lunde) viser at det er rekruttering av elvemuslinger (Sandaas, et al., 2016). Undersøkelser oppstrøms Hogga gir et bilde på at elvemuslinger er utbredt i hele kanalens lengde, og dermed sannsynligvis hele vassdraget (Sandaas, et al., 2015). Status med hensyn til utbredelse lokalt, tetthet og rekruttering vil variere betydelig fra nesten ikke tilstede og til aktiv rekruttering. Dette vil ha sammenheng med bunnsubstrat, strømforhold og tilgjengelig verstfisk (Sandaas, et al., 2013). Ovenfor Kjeldal og Hogga er det gode bestander av ørret, og det er antatt at det er lokal ungfisk av ørret som er elvemuslingens vertsfisk i dette området. Dette området vil også fremstå som et gunstig leveområde for gjedde, dersom den vandrer inn her. Tilstedeværelse av en gjeddebestand i dette området vil med stor sannsynlighet påvirke bestandene av ørret. Fravær av vertsfisker vil hindre for rekruttering ev elvemuslinger, og på sikt medføre at bestanden dør ut.

Vurdering av påvirkning av gjedde i Telemarkskanalen og Vestvanna

Det er mange usikkerheter knyttet til vurdering av de konsekvenser som kan oppstå dersom gjedde befester seg som art i øvre del av Telemarkskanalen og Vestvanna. Det er imidlertid klart at en kan forvente at gjedda vil ha gode muligheter for vekst og populasjonsutvikling. Bandak er preget av bratte og dype strandkanter, men det finnes også deltaområder av varierende størrelser flere steder i Vestvanna, som for eksempel Kilen og Sundkilen. Det er forventet at gjedda kan etablere seg i deltaområdene, og at den gradvis kan kolonisere vassdraget helt opp til det store deltaområdet ved Tokkeåis utløp ved Dalen. Det er kjent at det finnes vann og vassdrag i Norge hvor gjedde og andre fiskearter lever i sameksistens (f.eks. på Østlandet og i Finnmark), men dette er et resultat etter nærmere 10 000 års tilpasninger og utvikling av gjensidig tilpassede livshistorier. Dette er ikke tilfelle i Telemark.

Tilstedeværelse av gjedde på deltaflater vil med stor sikkerhet medføre økt predasjon og at stor- og småvokste delbestander av ørret ikke lenger nyttiggjør seg av dette arealet på samme måte som den hittil har gjort. Effektene av dette vil være redusert næringstilgang og vekst hos ørret. En slik utvikling vurderes som en betydelig trusselfaktor for ørret generelt og storørret spesielt, som i så fall vil komme i tillegg til dagens trusselbilde. De fiskebiologiske undersøkelsene kan tyde på at storørretbestanden vanskelig vil tåle flere bestandsreduserende faktorer før bestanden ikke lengre er reproduserende over tid på grunn av reduksjon i genetisk variasjon som følge av lav bestandsstørrelse (Kraabøl, et al., 2015).

I forhold til elvemuslinger vil fravær av lokal ung ørret medføre at elvemuslinger mister vertsfisk for rekruttering i larvestadiet. Dette vil bidra til redusert rekruttering av elvemuslinger og bestanden kan da stå i fare for å forsvinne fra området.

3. Historikk for fiskesperra

Byggeprosess

Fiskesperra ble bygd på vårparten i 2012 på oppdrag av Miljødirektoratet og satt i drift mai 2012. Bakgrunnen var en handlingsplan for hindring av spredning av gjedde som var utarbeidet av Fylkesmannen i samarbeid andre aktører innen fiskeforvaltning i fylket. Som forberedelse til byggingen ble det gjennomført en rotenonbehandling av hele vassdraget mellom Hogga og Lunde sluse. Formålet var å utrydde all gjedde på denne strekningen. Behandlingen ble gjennomført sent på høsten 2011. For å hindre ny oppvandring av gjedde ved åpning av kanalen våren 2012 ble fiskesperra prosjektert og bygget i løpet av første kvartal 2012 og ble satt i drift 14. mai 2012. Dette var en svært kort byggeperiode for denne type installasjon som var et pilotanlegg og det første av sitt slag i Norge. Fiskesperra er levert av det canadiske firmaet Smith-Root, og de har lang erfaring med fiskesperrer.

Driftsmessige forhold

Erfaring fra fire års drift har vist at byggeprosjektet sannsynligvis ble gjennomført før alle konsekvenser av en slik installasjon var fullstendig utredet og belyst. Tema om mange viktige forhold knyttet til drift, vedlikehold og funksjonalitet ble ikke tilstrekkelig godt nok ivaretatt. De praktiske konsekvensene for ferdselen på Telemarkskanalen var heller ikke utredet tilfredsstillende. Alle disse forhold har gjort at installasjonen har vært omstridt lokalt og svært utfordrende å drifte for Fylkesmannen. I tillegg har mange av problemene vært knyttet til fagområder som er utenfor Fylkesmannens tradisjonelle kompetanse innen fiskeforvaltning. Vi har heller ikke en organisasjon som er forberedt til å håndtere en installasjon som er i funksjon 24 timer i døgnet i et vassdrag med stor turisttrafikk.

Sikkerhetsmessige forhold

Gjennom sommersesongen er det stor trafikk av passasjerbåter, småbåter og kanoer/kajakker forbi fiskesperra. Det har vært reist spørsmål om sikkerheten særlig til personer som ferdes i kano og kajakk har vært tilfredsstillende. På bakgrunn av dette har det i løpet av de første tre driftsårene gjennomført flere utredninger og analyser knyttet til disse problemstillingene. Den siste var en utredning gjort av Norconsult i 2014. Her ble det konkludert med at et fall i vannet i fiskesperra ikke var livstruende men at påvirkningen av det elektriske feltet kunne øke faren for drukning. Som følge av dette har all informasjon og skilting formidlet at padling gjennom sperra har vært uønsket og det har vært utplassert tralle r oppstrøms og nedstrøms sperra slik at padlerne har kunnet frakte sin kano/kajakk forbi sperra på land. Selv om de fleste har benyttet disse trallene er det rapportert at flere, til tross for skilting, har valgt å padle gjennom sperra.

Funksjonalitet

Prinsippet bak fiskesperren er at fisk som svømmer inn i sperrefeltet blir lammet og skal deretter bli ført ut av sperrefeltet av vannstrømmen. Det er sterkest signal i midten, og avtar gradvis ut mot kantene. Det innebærer at prinsipielt vil fisken oppleve ubehag og snu og drive med strømmen ut. Den elektriske spenningen er lik null når fisken står på tvers i sperra. Dette er illustrert i figur 1. Generell informasjon om hvordan slike fiskesperrer fungerer er gitt i «Smith-Root Barrier Book» (Smith-Root, 2012).

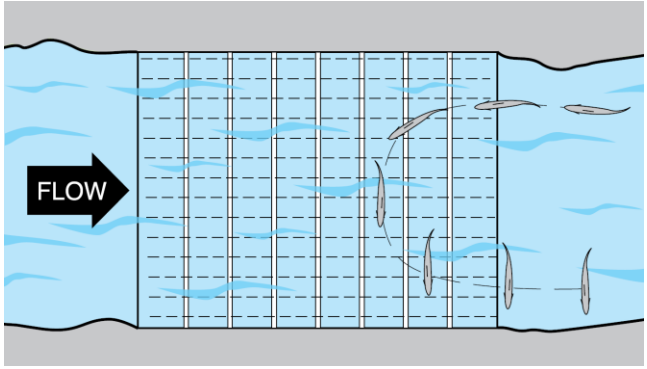

Figur 1 Viser forventet vannretning gjennom sperrefeltet

En forutsetning for effektiv funksjon er at vannstrømmen er av en slik styrke og karakter at den driver paralysert fisk ut av spenningsfeltet umiddelbart.

I løpet av driftsperioden har det vært flere hendelser der det har vært registrert større mengder død fisk i sperra. Det er også observert og fanget levende gjedde ovenfor sperra. Det har vært forsøkt å justere det elektriske spenningsfeltet, men utfordringene med dette har vært at lav spenning kan øke risikoen for gjennomgang av gjedde mens høy spenning øker risikoen for at fisk blir drept og liggende i fiskesperra. Det er i ulike perioder gjennomført en rekke serier med prøvefiske for å overvåke situasjonen. Dette er omtalt i eget avsnitt.

For å imøtekomme og forsøke å løse problemet med død fisk installerte leverandøren (Smith-Root) våren 2014 små elektriske propeller oppstrøms i sperra (to på sørsida og en på nordsida). Formålet var å skape vannstrøm nedover i sperra slik at fisk som var paralysert av det elektriske spenningsfeltet skulle bli ført nedover og ut av sperra. I tillegg ble det gjort avtale med Telemarkskanalen om å slippe en liten men konstant vannmengde gjennom slusa. Dette for å øke vannstrømmen og gi mer stabil vannføring over feltet.

Til tross for disse tiltakene ble det våren 2015 gjort funn av nærmere 300 døde fisk i området. I hovedsak bekkeniøye, men også noen få gjedder, ørreter og en del frosker. Dette er problematisk med tanke på dyrevelferd. Kombinasjonen av døde fisk og funn av levende gjedde overfor sperra skapte behov for kartlegging av problematikken. På denne bakgrunnen ble det avklart at det var nødvendig å framskaffe mer kunnskap om strømingsforholdene i vannet i underkanalen der sperra var etablert. Fylkesmannen ga oppdraget til konsulentfirmaet Sweco og hovedfunn fra undersøkelsene blir gjengitt og drøftet i eget avsnitt.

Overvåking

Fylkesmannen har siden april 2013 og ved flere anledninger siden, forespurt Miljødirektoratet om et overvåknings-program for dokumentasjon på at fiskesperra fungerer og hinder spredning av gjedde. Dette har dessverre ikke kommet i orden og Fylkesmannen har da selv organisert denne overvåkingen.

For å overvåke funksjonaliteten til fiskesperra har det vært gjennomført flere prøvefiske i området mellom fiskesperra - slusa og området Kjeldal – Hogga. Hovedfunnene er at det ikke er gjedde ovenfor Kjeldal sluse, men med unntak. Det er gjort funn av gjedde mellom fiskesperra – slusa. Området Kjeldal – Hogga ble rotenonbehandlet før oppstart av fiskesperra i 2012, for å etablere en sikringssone mot gjedde.

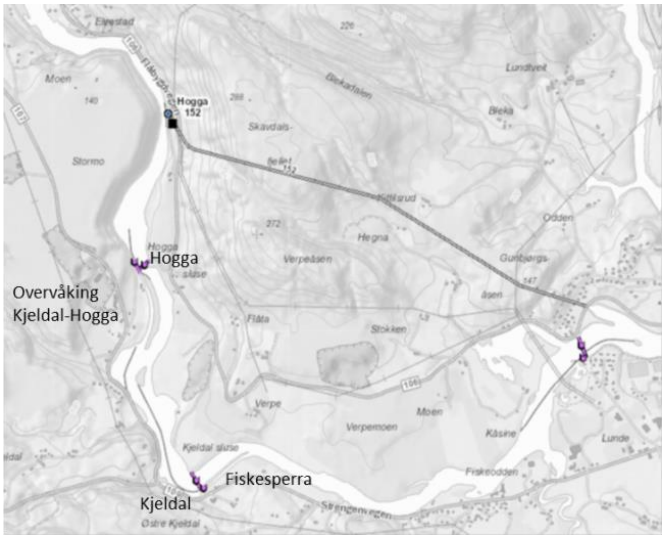

Figur 2 Områdebilde Kjeldal - Hogga, og Lunde

Prøvefiske i 2010 ovenfor Hogga (Hogga-Flåvann) ga ikke funn av gjedde (Faun Naturforvaltning, 2014). Prøvefiske området Hogga – Strengen i forbindelse med utredningen til fiskesperra ga heller ingen fangst av gjedde (Tormodsgard, et al., 2011). Her ble det registrert god del småørret og noe sik. Dette indikerer at området vil være attraktivt for gjedde dersom den skulle spre seg hit. Etter en periode med driftsstans i

fiskesperra ble det april 2014 gjennomført rotenonbehandling av Kjeldal-Hogga (Miljødirektoratet, 2014). Det ble da gjort funn av 14 gjedder (NJFF Telemark, 2015).

Under følger en oversikt på overvåkningstiltak perioden april 2014 til oktober 2015.

- 23-26 .april 2014: Rotenonbehandling Kjeldal sluse og Fiskesperre. 14 gjedder funnet.
- 20-21.april 2015 : Prøvefiske Kjeldal sluse - Hogga sluse Ingen gjedde fanget, 39 ørret fanget
- 27.april 2015: Undersøkelser med vannkikkert i fiskesperre. Om lag 300 døde fisk funnet.
- 4.mai 2015: Garnfiske mellom fiskesperre og Kjeldal sluse. 2 gjedder fanget.
- 5-6.mai 2015: Oppfølging garnfiske mellom fiskesperre og Kjeldal sluse. 19 garn benyttet. Ingen gjedder fanget.
- 1. juni – 1.sept: Overvåkning, ukentlig, garnfiske. Ikke funn av gjedde.
- 22-29.september 2015: Flomsituasjon; garnfiske mellom fiskesperre og Kjeldal. Fangst av 3 gjedder.
- 21-22.oktober 2015: Kontrollfiske etter flom; garnfiske mellom Kjeldal og Hogga. Fangst av 1 gjedde og 77 ørreter.

Funnet av gjedde i 4. mai 2015 viste behov for å etablere en tettere overvåking av situasjonen. I forbindelse med overvåking av død fisk i fiskesperra ble det også iverksatt ukentlig prøvefiske mellom slusa og fiskesperra gjennom turistsesongen juni-juli-august. Det ble ikke fanget gjedde i løpet av denne overvåkingsperioden. I forbindelse med flommen i september 2015 steg vannstanden så høyt inne i slusekanalen at det i en kort periode var teoretisk mulig for fisk å passere på utsiden av sperra opp mot molosiden. Det ble like etterpå iverksatt kontrollfiske med garn mellom fiskesperra og Kjeldal i forbindelse med denne hendelsen. Det ble fanget gjedde i etterkant av flommen, 3 nedenfor slusa og 1 ovenfor.

Resultater fra overvåkingen viser at når fiskesperra er ute av drift eller det er hendelser hvor fisk kan passere vil gjedde vandre forbi området. Dette indikerer et betydelig vandringstrykk fra gjedde oppover kanalen.

4. Resultater fra hydrologiske undersøkelser

Vannretning

Resultater fra undersøkelser av vannstrøm og hvordan dette fremstår i området Kjeldal viser at vannstanden i slusekanalen i perioder varierer mye over kort tid. Dette betyr at vannstrømmen skifter retning fra å føre vannet i retning Kjeldal – Lunde (nedover) til å føre vannet i motsatt retning (motstrøms). Dette er satt i sammenheng med bruk av slusene og de hydrauliske forhold som da oppstår (Marchand, et al., 2016). Også vind har vist å ha effekt på strømretningen. Forholdene med skifte av vannretning er særlig tydelig når luken i Kjeldal sluse er stengt. Det er registrert at gjenstander flyter feil vei (oppover) gjennom sperrefeltet, og det er naturlig at dette også kan medføre at fisk som er paralysert eller står på tvers kan bli ført oppover med strømmen mot slusa. Dette kan forklare hvorfor fisk har passert sperrefeltet.

Resultater av målinger i selve sperrefeltet viser også at vannet opptrer i et 3-delt sjikt og har ulike retninger. Når vann strømmer motstrøms i overflaten, medfører det at det går en understrøm i motsatt retning, altså nedover. Rapporten beskriver dette som et område med mye turbulens. Resultatene viste at det var lavest turbulens når propellene var avslått, og økte når propellene var påkoblet. Måledata på vannretninger (rapport s 17 – 19) viser at spesielt i nedre sørlige hjørne skapes det en sirkulær turbulens i midtre vannsjikt når propellene går. Dette er samme område hvor det også ble observert mest død fisk. Dette kan indikere at enten blir fisken paralysert og holdt fast i området, eller den fraktes død dit og blir hengende i en "bakevje" der. Tiltakene med å montere propeller som skulle sikre jevn strøm nedover, og dermed unngå fiskedød, har vist seg å ha en motsatt effekt. Resultatene strider imot prinsippet til funksjonaliteten til fiskesperrer, da det er forutsatt at vannet har en jevn strøm i èn retning. Høy dødelighet av fisk, og andre akvatiske dyr i området, er heller ikke forenelig med tilfredsstillende dyrevelferd. Variasjon i vannretningen og turbulens er en sentral og utfordrende problemstilling som det i dag ikke er åpenbare løsninger på.

Vannhastighet i slusekanalen

I tillegg til vannets retning, og variasjoner i dette, ble det også gjort undersøkelser på hastigheten vannet hadde. Det ble nevnt at vannretningen ble påvirket av slusenes åpning og lukking. For å undersøke om det var mulig å påvirke retningen ved for eksempel å åpne slusene mer og slippe mer vann gjennom, ble det utført ulike beregningsmodeller for dette. Det ble også målt konkrete hastigheter, både under vanlig vannføring og flomsituasjon.

Bakgrunn for beregninger av vannhastighet i slusekanalen er basert på mengden tilgjengelig vann i systemet. Nedbørsfeltet til Telemarkskanalen tilsvarer en middelvannsføring på ca 103m^3/s (Marchand, et al., 2016). Mesteparten av dette vannet føres gjennom Hogga kraftverk, med utløp nedenfor Lunde dam (figur 2). Kjeldal ligger mellom disse feltene og har en regulert minstevannsføring på minst 5m^3/s og maks 8m^3/s perioden 1. mai–30. september. Vintervannføringen er på 4 m^3/s. Simuleringsmodeller som tar utgangspunkt i en vannhastighet på 5m^3/s gir en beregnet vannhastighet ved fiskesperra på rundt 0,1 m/s. Tilsvarende gir vannføring på ca 8 m^3/s i kanalen en vannhastighet på rundt 0,2m/s ved fiskesperra. Under flommen ble det målt 7m^3/s.

En generell tendens er at vannet skifter retning og kan ha like stor hastighet oppover slusekanalen, som nedover. Det er for eksempel målt og beregnet en hastighet ved lav vannstand på 0,1m/s. Det er målt vannhastighet på 0,19m/s motstrøms og dette er observert samtidig som båt passerte. Dette betyr at det er vann som går i motsatt retning av sperrefeltet, men med større hastighet enn nedover. Dette forklarer også hvorfor det oppstår strømninger i ulike retninger og i ulike sjikt. Kombinert med slusemanøvrering gir det et komplisert bilde av vannmassene.

Det er gjort beregninger for vurdering av hva slags vannstrøm som ville gi gode hydrauliske forhold ved fiskesperra (rapport s 11). En enkel beregning viser at vannmengden i kanalen bør være rundt 16m^3/s, og tilsvarer en vannhastighet ved fiskesperra på 0,4 m/s. Dette utgjør dobbelt så mye vann som det i dag er reguleringer for. Denne kunnskapen gjør videre vurderinger av tiltak svært krevende, fordi det innebærer at det vil være utfordrende å få en tilfredsstillende vannstrøm over fiskesperra slik forholdene fremstår i dag**.** Tilpasninger med lukeåpninger eller rør fra oppstrøms slusa vil således ikke ha en konkret effekt.

5. Drøfting og konklusjon

Passering av fisk

Det er særlig to hovedmomenter som tilsier at resultatene kan anses som dramatiske, og her er både vannretningen og hastigheten på vannet vurdert. Sammenlagt kan dette gi ulike scenarioer for fisk som beveger seg inn mot spenningsfeltet. En mulighet er at fisk kommer inn, blir drevet inn i feltet av oppadgående vannstrømmer, blir så paralysert og trukket med videre over feltet. Her kan fisken kvikne til og vil kunne oppholde seg her. For en gjedde kan dette være et greit oppholdssted og det vil kunne være mat tilgengelig her, ettersom det også kommer fisk med slusene på vei ned kanalen. Gjedda har da fri mulighet til å smette gjennom sluseportene i de perioder hvor disse benyttes. Dette er en naturlig forklaring på hvorfor det er funnet gjedde oppstrøms sperra.

En annen mulighet er at fisk svømmer mot feltet, blir paralysert og fanget opp av felt med turbulens. Dette kan medføre at fisken ikke kommer ut av det strømførende feltet og dør som følge av dette. Dødsårsak kan her være at gjellefunksjonen opphører, muskelkontraksjoner og påfølgende sirkulasjonssvikt eller andre forhold. Dette er uklart og kommer heller ikke frem i analyser foretatt av Smith-Root. Konsekvensen vil kunne være at død fisk blir liggende i et vannsjikt eller "bakevje" og kommer seg ikke ut av feltet. Dette kan komme til syne som konsentrerte områder med død fisk, som har vært rapportert fra området.

En tredje mulighet er at fiskesperra har en jevn vannstrøm nedover, fisken reagerer på strømfeltet og vannstrømmen fører fisken ut av feltet, nedstrøms. Dette hindrer videre vandring oppover. Dette er nok tilfelle i mange situasjoner, men ettersom det er usikkerhet tilknyttet andelen fisk som passerer kan det ikke hevdes at fiskesperra i dag utgjør et sikkert vandringshinder. En kan fastslå at sperreanordningen utgjør en "bremse" i systemet, sammen med dagens sluseløsninger. Hensikten med fiskesperra var å *hindre* vandring av gjedde, ikke å redusere hastigheten på innsig og vandring oppover vassdraget. Således kan en konkludere med at fiskesperra ikke fungerer slik som ønsket. Et sentralt funn i resultatene er at selv med optimal vannstrøm under dagens forhold vil ikke dette gi tilstrekkelig hastighet for tilfredsstillende effekt av fiskesperra. Dette er en alvorlig situasjon, og det er aktuelt å vurdere alternative løsninger og tiltak som er foreslått av Sweco. Det er også aktuelt å vurdere innspill til løsninger og presentere dette samlet for Miljødirektoratet.

Drøfting av forslag på tiltak

I rapporten legges det frem ulike forslag til vurdering. Disse er delvis gjengitt og kort kommentert.

1) Det første tiltaket kan være å vurdere hvordan man håndterer båter opp og ned i slusene. Det bør undersøkes om variabel vannføring før, under og etter slusing kan redusere svingningene som oppstår i kanalen.

Kommentar: Fylkesmannen anser dette som et interessant forslag, men ser de vil kreve betydelig innsats fra Telemarkskanalen for å følge opp eventuelle rutiner for slusing.

2) Et annet tiltak går på å slippe minstevannføringen gjennom slusekanalen slik at det skapes en kontinuerlig strømning nedover gjennom fiskesperra. Det vil være viktig å utforme slippet av minstevannføringen slik at det oppstår en uniform strømning gjennom fiskesperra. Det vil

sannsynligvis være utfordrende å få til en uniform strømning, med den tilgjengelige vannmengden. Det første tiltaket bør ses i sammenheng med det andre tiltaket.

Kommentar: Dette kan til dels være et kostnadskrevende tiltak, og utfordrende rent teknisk å få vannstrømmen til å treffe riktig. Dette er mulig, men vil kreve tilpasninger og prøving i området. God funksjonalitet i sperra forutsetter at det slippes opp mot 16m3/s, men Fylkesmannen mener det er urealistisk å tenke seg at det kan slippes slike mengder vann. Dersom det er mulig å vurdere økt vannslipp i slusa, må det med i beregningen at dette kan påvirke strømningsforhold i overkant av slusa. Dette er oppgitt å være et område hvor folk ønsker å bade. Dersom dette tiltaket skulle iverksettes ville det vært naturlig å stenge området over slusa for bading og sikre det slik at det ikke skapes dragsug eller understrømmer inn i slusekammeret.

3) Det tredje tiltaket innebærer at de store båtene må redusere farten gjennom fiskesperra for å hindre de kraftige strømningene som oppstår når båtene passerer.

Kommentar: Dette tiltaket kunne fungert i kombinasjon med de øvrige tiltakene. Alene har ikke reduksjon av farten tilstrekkelig effekt da oppadgående vannstrøm kan ha større hastighet enn nedadgående. Det er ikke nødvendigvis regulering av båttrafikk som vil skape en løsning.

4) Det kan være et alternativ å flytte fiskesperra til en plass med bedre strømningsforhold. Det finnes relativ trange passasjer (rundt 40 m) ved Straumfoss nordvest for Fossheim, eller rett oppstrøms inntaket til Vrangfoss Kraftverk, men det er ikke opplagt at man kan oppnå nødvendig vannhastighet ved disse stedene i perioder med lav vannføring i Telemarkskanalen.

Kommentar: Dersom fiskesperra skal flyttes må dette skje til et område med tilstrekkelig vannføring som sikrer effektiv funksjon av fiskesperra. Da fiskesperra ble bygget ble eksisterende plassering valgt etter vurdering av flere alternativ. Forslaget fra Sweco bygger kun på vurdering av strøminingsforhold. Om en med bakgrunn i den nye kunnskapen vil kunne finne andre alternativer som kunne være bedre egnet er usikkert. Investeringen er også betydelig. Med de erfaringer som er gjort etter fire sesonger med denne sperra fremstår ikke dette som et realistisk alternativ.

Oppsummering

Fiskesperra ved Kjeldal sluse fungerer ikke som ønsket. Det er ingen tvil om at den i betydelig grad reduserer oppgangen av gjedde gjennom Kjeldal sluse, men det er nå dokumentert at den ikke utgjør et 100 % effektivt stengsel. På lang sikt vil den derfor ikke sikre at gjedde unngår å etablere seg i videre oppover kanalen, Vestvanna og Bandak.

Det er allment kjent at det har vært mange utfordringer knyttet til installasjonen. Delvis har de vært knyttet til tekniske forhold og funksjonalitet, og delvis har de vært knyttet til det forhold at sperra er bygget i en av de største turistattraksjonene i fylket, der turistnæringen på ingen måte ønsker restriksjoner eller hindringer som kan oppfattes som ulemper for denne aktiviteten. Utgangspunktet ved etableringen av sperra var at Fylkesmannen skulle organisere byggingen og så overlate driftsansvaret til andre aktører med kompetanse og organisasjon tilpasset drift av en teknisk installasjon. Dette har ikke vært mulig å få til i løpet av de årene sperra har eksistert. Delvis som følge av stadig tilbakevendende problemer knyttet til drift og funksjonalitet, men også fordi installasjonen

ikke har vært ønsket av sentrale samarbeidsparter. Med den nye kunnskapen som nå er brakt fram gjennom rapporten om de hydrologiske forholdene ved sperra, er det derfor grunnlag for å stille spørsmålet om fiskesperra har en framtid. Med i den videre drøftingen må en også ta med i vurderingen at fiskesperra er bygget med en midlertidig byggetillatelse som utgår i 2017. Permanent byggetillatelse krever gjennomføring av en reguleringsprosess, hvor det ikke foreligger et forutsigbart utfall slik situasjonen er nå.

Det hersker liten tvil om at installasjonen er svært omstridt lokalt. Allerede før rapporten om de hydrologiske forholdene forelå, hadde sperra svekket legitimitet som følge av tekniske problemer og ulemper for turisttrafikken på Telemarkskanalen. Denne legitimiteten er ikke styrket gjennom den nye kunnskapen som nå er lagt fram. Fra Fylkesmannens side er det utfordrende å se hvordan det skal være mulig å opprettholde en fiskesperre ved Kjeldal sluse som ikke fungerer tilfredsstillende, i et landskap av stor motstand mot installasjonen. Dersom alle sentrale aktører som har en relasjon til sperra hadde ønsket å beholde den, og faktisk også ville bidra aktivt og konstruktivt til dette, så kunne det vært mer sannsynlig å opprettholde videre drift. En forutsetning ville i så fall være at en fikk på plass en ny organisering med daglig ansvar lagt til en organisasjon med kompetanse, kapasitet og erfaring fra drift av tekniske installasjoner i vassdrag. Videre måtte en ha arbeidet videre med andre supplerende tiltak som kunne bidra til at en greide å få på plass 100 % blokkering av gjedda sin oppvandring.

Konklusjon

Det er Fylkesmannens vurdering at det ikke er mulig å få på plass alle disse rammevilkårene. Ut fra en samlet vurdering av vår innsats på miljøområdet i fylket ser vi ikke grunnlag for å opprettholde drift av en installasjon som er så omstridt, og som heller ikke utgjør en sikker hindring av gjeddas oppvandring i vassdraget. Vår innstilling til Miljødirektoratet er derfor at den elektriske fiskesperra avvikles før ny turistsesong og at det startes et arbeid med å se på andre tiltak som kan bidra til å sikre storørreten i Bandak, populasjoner av elvemuslinger og det stedegne fiskesamfunnet.

Referanser

Artsdatabanken. 2016. Artsdatabanken. [Internett] 25 01 2016. http://www.artsdatabanken.no/fremmedearter.

Brabrand, Åge. 2007. *Fiskebiologiske undersøkelser i Krøderen.* Laboratorium for ferskvannsøkologi og innlandsfiske (LFI), Naturhistorisk museum. s.l. : Universitetet i Oslo, 2007. ISSN 0333-161x.

Brabrand, Åge, et al. 2014. *1. Tetthet av ørretunger i tilløpselver til Krøderen. 2. Fisketetthet målt i Krøderen med hydroakustikk.* LFI, Naturhistorisk museum. s.l. : Universitetet i Oslo, 2014. ISSN:1891-8050.

Dervo, Børre, Taugbøl, Trond og Skurdal, Jostein. 1996. *Storørret i Norge. Status, trusler og erfaringer med dagens forvaltning.* s.l. : Østlandsforskning, 1996. s. 100, Raport 10/1996. .

Faun Naturforvaltning. 2014. *Resultat fra prøvefiske mellom Hogga og Kjeldal o Nome kommune.* s.l. : Kiland, Helge; Nylend, Anne; Libjå, Lars Egil, 2014.

Garnås, E, et al. 1997. *Forslag til forvaltningsplan for storørret.* s.l. : Direktoratet for Naturforvatning, 1997.

Heggenes, J, Sageie, J og Kristiansen, J. 2009. *Rehabilitering av elvehabitat i Tokkeåi, Dalen i Telemark- Tilstand og tiltak.* s.l. : Høgskolen i Telemark, 2009. s. 85. Rapport 2/2009.

Johnsen, S I, et al. 2012. *Fiskebiologiske undersøkelser i Bandak og Tokkeåi 2011.* s.l. : NINA, 2012. s. 50. Nina rapport 862.

Kraabøl, Morten. 2010. *Storørret i Bandak og Tokkeåi. Dokumentasjon, kunnskapsoppsummering og utfordringer.* s.l. : NINA, 2010.

Kraabøl, Morten, et al. 2015. *Ferkvannsbiologiske undersøkelser i Tokkeåi og Bandakbeltet. Sluttrapport for perioden 2010 - 2013.* Lillehammer : NINA, 2015. s. 99 + vedlegg.

Kristensen, Torstein, et al. 2010. *Gjeddas betydning som predator på laksesmolt: Populasjonsstørrelse, adferd og predasjonsomfang på laksesmomlt i Storelva, Aust-Agder.* Fiskeøkologi. s.l. : NIVA Norsk Institutt for vannforskning, 2010.

Krogstad, Lasse og Lauritzen, Bjørn Erik. 2014. *Kartlegging av 3 gytebekker i Flåvatn. Oppsummering av feltundersøkelser utført av NJFF Telemark 2014 for Fylkesmannen i Telemark for å kartlegge mulige gytebekker for Storørret i Vestvanna.* s.l. : NJFF Telemark, 2014.

Marchand, Wolf, et al. 2016. *Telemarkskanalen - Elektrisk fiskesperre.* TRD Hydrologi og hydraulikk. s.l. : Sweco, 2016.

Miljødirektoratet. 2014. *Tillatelse til å bruke rotenon i ca 220 m av telemarkskanalen i Nome Kommune.* s.l. : Miljødirektorattet, 2014.

NJFF Telemark. 2015. *Prøvefiske Kjeldal Sluse - Hogga sluse april 2015.* 2015.

Sandaas, Kjell og Enerus, Jørn. 2016. *Elvemusling Margaritifera margaritifera i Telemarkskanalen mellom Vrangfoss og Eidfoss, Nome kommune, Telemark Fylke.* 2016. s. 10.

Schartum, Eivind og Kraabøl, Morten. 2014. *Undersøkelser av bekkeniøye i Bandakbeltet og Tokkeåi, Telemark. Resultater fra undersøkelsene i 2012 og 2013.* Bergen og Lillehammer : NINA, 2014.

Smith-Root. 2012. [Internett] 2012. http://www.smith-root.com/support/downloads/fish-barriers-book/.

Sørensen, Jan, et al. 2013. *Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022. Nasjonal gjennomgagn og forslag til prioriteringer.* s.l. : Norges vassdrag- og energidirektorat NVE, 2013. NVE rapport 49/2013.

Telemarkskanalen. 2016. [Internett] 01 2016. http://www.telemarkskanalen.info/FaktaGuide.htm.

Tormodsgard, Lars og Gustavson, Per Øyvind. 2011. *Rapport fra undersøkelse av eventuell forekomst av gjedde på strekningen Hogga-Strengen, november 20011.* 2011.

Ugedal, Ola, Næsje, Tor F og Forseth, Torbjørn. 1999. *En vurdering av kriterier for klassifisering av storørret.* Trondheim : Norsk Institutt for Naturforskning, 1999.

Sak 15/2016 Lyntogforum Vestlandsbanen over Haukeli - orientering

Bakgrunn.
Lyntogforum vart etablert i 2014 for å arbeide for Vestlandsbanen over Haukeli, ein høgfartsbane i eit fleirbrukskonsept for både langdistanse-, regionaltrafikk og godstrafikk. *Lyntogforum Vestlandsbanen over Haukeli* har i dag 68 medlemmer der 46 av desse er bedrifter/organisasjonar og 22 kommunar.
I Telemark deltek kommunane: Bø, Kviteseid, Nome, Notodden, Sauherad, Tinn, Tokke og Vinje. I tillegg deltek 13 bedrifter/organisasjonar, herunder Vest-Telemarkrådet.

Målsetting for arbeidet er å få gjennomslag regionalt og nasjonalt fram mot Stortingets handsaming av Nasjonal Transportplan i 2017.

Etter avtale er *Lyntogforum Vestlandsbanen over Haukeli* invitert til rådsmøtet 15. mars for å orientere nærare om organisasjonen og arbeidet i denne, og det er kommunikasjonssjef Thor Westergaard Bjørlo og styreleiar Kjell Stundal som vil stå for denne informasjonen.
I tillegg deltek Hans Kristian Lehmann som er med i styret i Norsk Bane AS.

SEKRETARIAT:
norsk bane
Kirkegata 2, 6004 Ålesund
+47 70 10 16 40 | post@norskbane.no
norskbane.no/lyntogforum

Bedrifter/organisasjonar
Invitasjon til å bli med i Lyntogforum Vestlandsbanen over Haukeli, avd. TELEMARK

Lyntogforum Vestlandsbanen over Haukeli blei etablert rett før sommaren 2014 for å arbeide for Vestlandsbanen over Haukeli, ein høgfartsbane i eit fleirbrukskonsept for både langdistanse-, regional- og godstrafikk. Frå Norsk Bane si utgreiing med Deutsche Bahn International har vi detaljerte traséframlegg og drifts- og samfunnsøkonomiske analysar med svært positive resultat. Sjå neste side for meir informasjon!

I Europa og verda over, satsar ein stadig meir på høgfartsbanar, m.a. som eit effektivt bidrag for samfunnsbygging, auka konkurransekraft og reduserte klimautslepp. I Sverige er det no brei politisk semje om bygging av lyntog, og realisering av høgfartsbanar i Noreg rykker stadig nærare. Forbindelsen mellom Aust- og Vestlandet via Telemark og Haukeli bør ha ein sjølvsagt plass i eit slikt nett.

Mobilisering viktig for realisering
Norsk Bane har framskaffa grundige traséanalysar og eit solid talmateriale. Det er no opp til samfunns- og næringsliv langs traséen å bidra til mobilisering for realisering.

Deltaking Lyntogforum Vestlandsbanen over Haukeli synleggjer lokalt og regionalt engasjement og gir økonomisk grunnlag for vidare informasjonsarbeid. Innan utgangen av 2014 hadde Lyntogforum Vestlandsbanen over Haukeli alt vakse til 76 medlemmar, med 21 kommunar og 55 bedrifter/organisasjonar, med fylkesvise avdelingar i Hordaland, Rogaland og Telemark. Norsk Bane er fagleg sekretariat.

Målet er eit gjennomslag regionalt og nasjonalt fram mot Stortinget si handsaming av ny Nasjonal Transportplan i 2017. Her kan næringslivet sitt engasjement vere avgjerande. Vi håper derfor å kunne auke til dobbelt så mange bedrifter/organisasjonar i løpet av 2015.

Heile fylket på same bane - Telemark kan bli knutepunkt mellom banar aust/vest og sør/aust
Etter støtte frå Telemark fylkeskommune, har Norsk Bane vidareført utgreiinga av Vestlandsbanen med ein forbindelse mellom Bø/Notodden og Grenland, Vestfoldbanen og ny Sørlandsbane langs kysten[1]. Dette inkluderar Grenland, Vestfold og Agder i Vestlandsbanen, vil gi Telemark heile 10 stasjonar, binde saman nesten heile fylket internt, med nabofylka og Noreg elles, med svært raske reisetider og høg frekvens i et nettverk som vil gi store ringverknader og utviklingspotensial. Vi forventar at Telemark fylkeskommune etter kvart går inn i dette arbeidet med full styrke.

Deltaking og økonomi
Finansiering av arbeidet og informasjonstiltak er lagt opp som eit breitt spleiselag mellom kommunar, fylkeskommunar, bedrifter og organisasjonar. For bedrifter og organisasjonar er kontingenten sett til 5.000 kr per år 2014 – 2017. (Kommunar 15.000 - 100.000 kr, fylkeskommunar 200.000 kr.). Alle medlemmar vel eller peikar ut ein representant/kontaktperson. Det er lagt opp til minst ei felles samling i året med informasjon og val av styre. Styret står for den jamne oppfølginga i løpet av året. Ta gjerne kontakt med sekretariatet på post@norskbane.no eller 70101640 for spørsmål eller meir informasjon.

Velkomen til samarbeid om eit viktig prosjekt for fylket vårt!

Lyntogforum Vestlandsbanen, avdeling Telemark, 20.03.2015
v/ Olav Kasland, Torstein Tveito, Torgeir Fossli, Arne Vinje,
Hilde Alice Vågslid, Steinar Bergsland, Bjørg Tveito, Hans Sundsvalen.

[1] Sjå www.norskbane.no/Telemarklinken. Samandraget og kap 1 gir ei kort innføring i hovudpunkta.

Nokre nøkkelinformasjonar om Vestlandsbanen over Haukeli:

1. Høgfartsbane Oslo – Bergen, Haugesund, Stavanger i fleirbrukskonsept for langdistanse-, regional-/InterCity- og godstrafikk, i eit nett med mange stasjoner. Banen knyt samstundes området mellom Bergen, Haugesund, Stavanger saman i eit InterCity-nett på Vestlandet.
2. Fleirbrukskonseptet gir ein bane som er svært konkurransedyktig i fleire marknadar: Langdistansetrafikk i høve til fly og bil (2 ½ time Oslo – Bergen/Stavanger, 2 timer Oslo - Haugesund), regionaltrafikk og godstrafikk (ca 5 timer Vestlandet – Oslo, over natta til kontinentet). Fleirbrukskonseptet gir store samfunnseffektar, eit breitt inntektsgrunnlag og knyt landet, regionar og kommunar tettare saman.
3. Høg fart gir også høg produktivitet: Tog og personale kan frakte passasjerane på om lag en tredjedel av tida toga i dag brukar, og kan slik gjere langt fleire turar, frakte langt fleire passasjerar per dag, og gi monaleg meir kostnadseffektiv drift.
4. Sjølv om Noreg har færre innbyggjarar enn mange andre land, har vi likevel et høgt trafikkgrunnlag: Nordmenn reiser i gjennomsnitt 10 gongar meir med innanriksfly enn elles i Europa. Flyreisande mellom Paris og Lyon, og mellom Madrid og Sevilla, året før dei opna høgfartsbaner der, var 940 000 og 730 000. Flyreisande Oslo – Bergen var 1,722 millionar i 2013, Oslo – Haugesund, Stavanger 1,971 millionar, Bergen – Stavanger 721 000, til saman 4,414 millionar. Vi reiser også mest med bil per innbyggar i Europa. Og har samstundes eit skrikande behov for eit betre transportsystem for gods.
5. Utgreiinga til Norsk Bane/Deutsche Bahn International viser svært gode drifts- og samfunnsøkonomiske resultat for Vestlandsbanen over Haukeli:
   a) Positiv samfunnsøkonomisk gevinst med 1,77 kr per investert krone
   b) Frakt- og billettinntekter[2] dekker drifts- og vedlikehaldsutgifter, samt nedbetaling av investeringane (146 mrd i 2012 – kroner) i løpet av 30 år,
   c) Reduksjon av klimautslipp med 752 000 tonn CO2 per år.
   d) 17 færre drepne, 44 færre hardt skadde og 481 færre lettare skadde per år.
   e) 1700 færre trailerar på vegane kvar dag.
6. Traséen er detaljert planlagt i målestokk 1:000, dobbeltspora, dimensjonert for 270 – 300 km/t i persontrafikken. Persontoga passerar saktare godstog via 4 spor i alle stasjoner og ekstra forbikøyringsavsnitt.
7. Trafikkgrunnlaget gir 2 avgangar per time i kvar retning Bergen – Oslo, Stavanger/Haugesund – Oslo og Bergen – Stavanger. Mellom forgreiningspunktet ved Røldal og Oslo, blir det til 4 tog i timen. Ved 16 timar per døgn, gir det 64 tog i døgnet mellom Vest- og Austlandet. Til samanlikning er det no til saman 74 - 80 fly per dag og retning mellom Vestlandet (Bergen, Haugesund, Stavanger) og Austlandet (Gardermoen og Torp). I tillegg til framskriven flytrafikk, kjem også mykje overført biltrafikk.
8. På 2 ½ time rekk toget 9 - 10 stopp undervegs Oslo – Stavanger og Oslo – Bergen (utan stans ville det brukt 1:45 t). Med mange avgangar kan ein ha eit varierande stoggemønster med 21 stasjoner på strekningane, som m.a. Flytoget ved Lillestrøm eller lyntoget Tokyo – Osaka (med 17 stasjoner på 51 mil).
9. Forbindelsen mellom Bø/Notodden og Grenland, Vestfoldbanen og ny Sørlandsbane langs kysten styrkar verknadane for Vestlandsbanen og Telemark ytterlegare. Stasjonar i Telemark: Haukeli, Åmot i Vinje, Brunkeberg/Seljord, Bø, Notodden, Nordagutu, Skien, Porsgrunn, Stathelle, Kragerø.
10. Nokre døme på reisetider (talet på stopp undervegs i parentes): Bergen/Stavanger - Oslo 2 ½ time (10): Skien - Oslo: 58 min (4) (0), Skien - Nordagutu: 11 min (0), Skien - Bø: 20 min (1), (2), Skien - Åmot: 41 min (2), Porsgrunn - Kragerø: 16 min (1), Porsgrunn - Risør: 21 min (1) og Skien - Bergen: 1:58 t (8).
11. Er ein sentral del av planane for eit nasjonalt nett av høgfartsbaner i fleirbrukskonsept, jamfør vedlagde plansje over reisetider og stasjonar, som ein då kan nå i mest heile Aust-, Sør-, Vest- og Midt-Noreg.

[2] Nokre døme på gjennomsnittleg billettinntekt som er lagt til grunn, i 2014-prisar: Oslo - Bergen 736 kr, Oslo - Stavanger 771 kr, Oslo – Haugesund 686 kr, Bergen - Stavanger 494 kr, Skien – Bergen 589 kr, Åmot – Oslo 354 kr. Ordinær billett 2. klasse vil liggje 50 - 70 kr over, lågpris ned mot 150 – 250 kr under, og 1. kl. ordinært ca. 450 kr over gjennomsnittsinntekt.

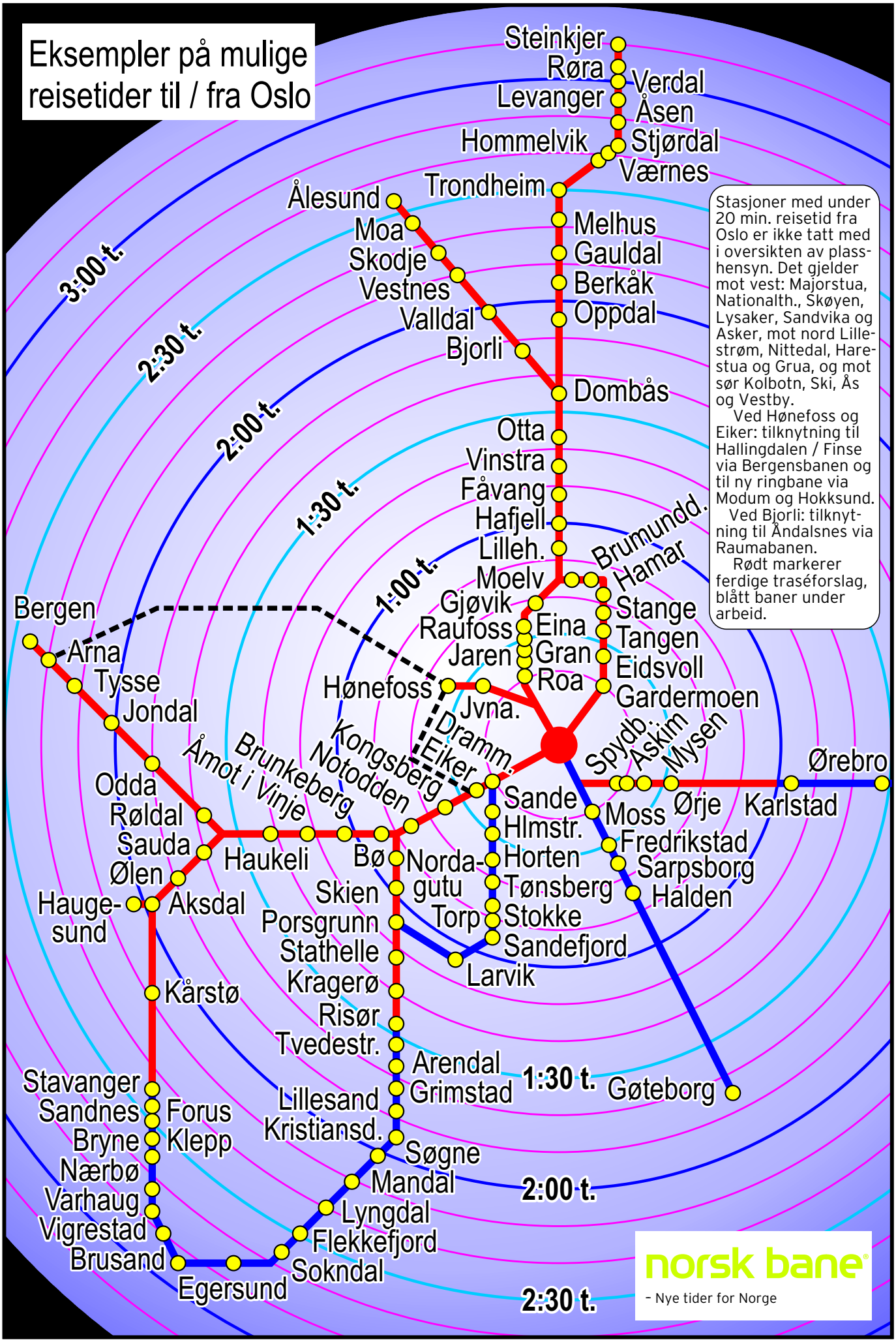

www.norskbane.no post@norskbane.no tlf. 70 10 16 40 Kirkegata 2, N - 6004 ÅLESUND org.nr. 984 365 772 mva

Busjett 2016 Ltf Vestlandsbanen over Haukeli, per 03.03.2016

Samnanger	25 000	
Kvam	25 000	
Jondal	15 000	
Etne	25 000	
Odda	35 000	
Ullensvang	15 000	
Tils Hordaland	**140 000**	
Haugesund	25 000	
Tysvær	25 000	
Vindafjord	25 000	
Sauda	75 000	
Suldal	40 000	
Bokn	15 000	
Ro fk	200 000	
Tils. Rogaland	**405 000**	
Bykle	15 000	I Aust-Agder fylke
Vinje	100 000	
Tokke	25 000	
Kviteseid	25 000	
Bø	10 000	I tillegg bidrar MTNU med 10.000 per kommune i Midt-Telemark
Nome	10 000	I tillegg bidrar MTNU med 10.000 per kommune i Midt-Telemark
Sauherad	10 000	I tillegg bidrar MTNU med 10.000 per kommune i Midt-Telemark
MTNU	30 000	Som en del av spleiselag med Bø, Nome og Sauherad.
Notodden	10 000	I tillegg bidrar NUAS med 15.000.
NUAS	15 000	Som en del av spleiselag med Notodden.
Tinn	15 000	
Tils Telemark	**265 000**	
Tils RogHordTel	**810 000**	Vedtatte bidrag kommuner/fylker
46 bedrifter/organisasjoner	**230 000**	De som har betalt i 2015
Tils kommuner/næring	**1 040 000**	
Mål budsjett, stadium 1	**1 200 000**	**Pluss til informasjontiltak og andre aktivitetsskapende tiltak**
Diff:	**-160 000**	
Mulige nye:		
Stavanger	75 000	Anslått midt mellom 50 - 100 000
Karmøy	25 000	
Sveio	25 000	
Kvinherad	25 000	
Bergen	75 000	Anslått midt mellom 50 - 100 000
Hordaland fk	200 000	
Telemark fk	200 000	
10 nye bedrifter/organis	50 000	
Mulig potensial	**675 000**	
Mulig ny tils:	**1 715 000**	
Mulig "pluss"	***515 000***	**Til informasjontiltak og andre aktivitetsskapende tiltak**

Andre mulige:
Det må videre sonderes om Seljord, Fyresdal, Nissedal, Hjartdal, evt. Skien og andre kommuner
i Telemark nå kan være aktuelle igjen etter nye konstitueringer etter valget.

Kan det også være andre som kan søkes om direkte støtte til arbeidet til Ltf Vestlandsbanen inn mot NTP?
Det kan være til arbeidet generelt eller til egne prosjekt, som brosjyre, konferanser, aksjoner, film etc.
For eksempel Haugaland Kraft, banker etc?

Verksemd/organisasjon	**Kommune**
Sparebk. DIN	Bø
Bø kom. eiged.	Bø
Bø Installasjon	Bø
Bø hotell	Bø
Sentrumsr. Bø	Bø
Destinasjon HH	Haugesund
Velde Supply	Haugesund
Danske Bank	Haugesund
Inosa	Haugesund
Gassco	Haugesund
Larssen Sko	Haugesund
DeltaPump	Haugesund
Kyvik & Co	Haugesund
Hgsd. Spareb.	Haugesund
Ravi AS	Haugesund
Møllerodden	Haugesund
HJ Kyvik	Haugesund
Hgsd. Næringsf.	Haugesund
Idrift	Haugesund
Revmalegen	Haugesund
Byggm. M Tveit	Kvam
Vest-Telem.-R.	Kviteseid
Vest-Telem Næringsutv.	Kviteseid
HK Lehmann	Notodden
Odda Energi	Odda
Oddaprodukt	Odda
Odda Plast	Odda
Sauda Vekst	Sauda
Eramet Sauda	Sauda
Ryfylke IKS	Suldal
BG Suldal	Suldal
KV-bygg	Suldal
Suldal Elverk	Suldal
Suldal Billag	Suldal
Suldal Hytteb.	Suldal
Ryfylke Fjordh.	Suldal
Suldal Næringsf.	Suldal
VT Kraftlag	Tokke
Meny Aksdal	Tysvær
Tysvær Næring.	Tysvær
DP Filterteknikk	Tysvær
Hatteland Com.	Vindafjor
Qmatec Drilling	Vinje
AIR rehabilit.	Vinje
Kvito	Vinje
Vinje Næringslag	Vinje
Tils. 46x5 000 kr =	***230 000 kr***

Andre

Notodden Utv.	Notodden

Bidrar med 15.000 av Notodden sin del

Midt-Telemark Næringsutvikling	Bø

Bidrar med 30.000 av Bø, Sauherad og Nome sin del

Sak 17/2016 Integrerings- og mangfalddirektoratet (IMDI)

Orientering om flyktningesituasjonen og busettinga av flyktningar i 2016.

Bakgrunn.
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) er gjennomføringsorgan for integreringspolitikken, og er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet.

IMD`s hovudoppgåver er mellom anna å:
- samarbeide med kommunar om busetting, norskopplæring og grunnleggjande kvalifisering av flyktningar og deiras familiegjenforente
- fylgje opp introduksjonsloven
- forvalte viktige økonomiske virkemidlar innanfor integrerings- og mangfaldsarbeidet
- vere nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor
- fylgje opp tiltak i regjeringas handlingsplan mot tvangsekteskap
- vera ein pådrivar for offentlege tenester som er tilpassa mangfaldet i befolkningen

Etter initiativ frå IMDI har vi invitert seniorrådgjevar Astrid Espegren til rådsmøtet 15. mars. Espegren vil på møtet orientere nærare rundt flyktningesituasjonen og busettinga av flyktningar i 2016.